

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Anniina Tikka

Musiikin etäopetuksen mahdollisuudet viulunsoiton opetuksessa

Työkaluina Skype- ja Lesono-ohjelmat monimuoto- opetuksessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi YAMK

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

16.5.2018

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Anniina Tikka Musiikin etäopetuksen mahdollisuudet viulunsoiton opetuksessa: Työkaluina Skype- ja Lesono-ohjelmat monimuoto-opetuksessa 49 sivua + 2 liitettä 16.5.2018
Tutkinto	Musiikkipedagogi YAMK
Koulutusohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi
Ohjaaja(t)	FT, Helena Tuomela Mus. Lis., musiikkiteknologian lehtori, Matti Ruippo
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee syksyllä 2017 ja alkukeväästä 2018 toteutettua reaaliaikaista viulunsoiton etäopetuskokeilua Skype- ja Lesono-ohjelmia käyttäen. Lähtökohtana kokeilulle oli viulunsoiton opetuksen kehittäminen, oppilaan ja opettajan välimatkojen lyheneminen kodin ja musiikkiopiston välillä sekä oman opettajuuteni kehittäminen erilaista oppimisympäristöä käyttäen.</p> <p>Etäopetukseen osallistunut pieni oppilasjoukko koostui viidestä iältään 4–16-vuotiaasta tyttö- ja poikaoppilaasta. Oppilaat opiskelevat Tampereen Suzukikoulussa yleisen oppimäärän mukaan. Kotona tärkeänä apujoukkona ja teknisenä tukena opetuksessa toimivat oppilaiden vanhemmat. Opinnäytetyön tuloksia kartoitettiin opettajan kokemusten ja havaintojen perusteella sekä oppilaiden perheillä teetetyn kahden kyselyn avulla, jotka toteutettiin kokeilun alku- ja loppuvaiheessa.</p> <p>Toteutetun etäopetuskokeilun tuloksena syntyi paljon tietoa sen hyödyistä ja toisaalta myös puutteista. Tuloksissa ilmeni, että etäopetus on toimiva lisä lähituntien välillä. Etäopetusta kannattaa kehittää edelleen, sillä teknologia kehittyy jatkuvasti ja voi tarjota myöhemmin merkittävän opetuskeinon myös instrumenttiopetuksessa.</p>	
Avainsanat	etäopetus, musiikin verkko-opetus, monimuoto-opiskelu, etätyö, musiikki, viulunsoiton etäopetus

Author Title	Anniina Tikka Live Online Violin Teaching - Skype and Lesono Applications as Tools in Blended Learning
Number of Pages Date	49 pages + 2 appendices 20 April 2018
Degree	Master of Music
Degree Programme	Music
Specialisation Option	Music Pedagogy
Supervisors	Helena Tuomela, PhD Matti Ruippo, LMus
<p>This project report discusses the early stages of synchronized eLearning in violin studies with Skype and Lesono programmes. The author's part of the project was to develop the violin teaching, to develop her teaching skills in a different learning environment, find solutions for distance learning and distance working.</p> <p>Participants of the trial included a small group of the author's 4-16-year-old students, who currently study at the Tampere Suzuki School with the National Curriculum of the Basic Education in the Arts. The study showed that parents were a remarkable help with the playing and technology at home. Data was collected in the form of the author's observations as well as two different questionnaires for the families of her violin students.</p> <p>The results of live online violin lessons include information of its benefits and shortcomings. Distance learning is worth developing forward. The newest technology can create significant opportunities for instrumental teaching in the future.</p>	
Keywords	Distance learning, live online instrumental tuition, blended learning, remote work, music, violin tuition

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Projektin lähtöasetelmat ja tavoitteet	5
2.1 Oppimiskäsitykset musiikinopetuksessa	5
2.2 Opetussuunnitelman tavoitteet ja oppimäärät taiteen perusopetuksessa	10
2.3 Digitalisaatio ja verkko-opetus	13
2.4 Vuorovaikutus verkossa	17
2.5 Opettajan työ ja sen muuttuminen etäopetuksessa	19
2.5.1 Etätyön käsite	20
2.5.2 Instrumenttiopettajan mahdollisuudet etätyössä	21
2.6 Projektin tutkimuskysymykset	22
3 Etäopetusprojekti – projektin vaiheet	24
3.1 Suunnittelu	25
3.2 Toteutus	26
3.2.1 Tarvittavat tekniset apuvälineet	27
3.2.2 Monimuoto-opetus	30
3.2.3 Etäopetuskokeilu	31
3.3 Ajatuksia etäopetuskokeilun päätteeksi	38
4 Etäopetuskokeilun tulokset	40
4.1 Opettajan kokemukset	40
4.2 Oppilaan kokemukset	42
4.3 Perheiden kokemukset	45
5 Pohdinta	47
Lähteet	50
Liitteet	
Liite 1. Projektiehdotus Tampereen Suzukikoululle	
Liite 2. Etätuntikokeilun loppukysely oppilaille ja vanhemmille	

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen etäopetuksen soveltamismahdollisuuksia viulunsoiton opetuksessa. Musiikin instrumenttiopetuksella on pitkät perinteet. Sen käytännöt ja yhteisöt muuttuvat hitaasti osittain taiteellisista syistä sekä mestari-kisälli -mallin tavoitteellisesta opetuskulttuurista johtuen, (Salavuo 2011, 357). Kiinnostus uuden teknologian ja digitalisaation (= *digitaalinen ja tietotekniikan laajamittainen käyttöönotto ja hyödyntäminen*) tuomiin mahdollisuuksiin kasvaa musiikin opetuksessa kuitenkin jatkuvasti (Mäyrä 2001, 23–24). Musiikkiopinnoissa etenkin teoriaopettajat ovat jo jonkin aikaa käyttäneet digitaalisuutta avukseen esimerkiksi verkko-opetuksessa tai opetuspeleinä (Ahlsved 2016, 1–7).

Oma kiinnostukseni projektiin syntyi perheessämme, jossa itse olen viulisti ja mieheni diplomi-insinööri. Digitaalisuus on mieheni osaamisen puolesta läsnä jokapäiväisessä arjessamme monin eri tavoin. Niinpä ajatus opettamiseen etänä alkoi kasvaa, kun etäisyys kodin ja opetuspaikkojeni välillä, etenkin Helsingistä Tampereelle, tuntui toisinaan melko pitkältä. Tämä sai minut miettimään välimatkaa kodin ja musiikkiopiston välillä myös oppilaan näkökulmasta – etenkin Pohjois-Suomen osalta.

Kodin ja musiikkiopiston välinen matka on oppilailla luonnollinen osa soittotunnille valmistautumista. Nykyään sen aiheuttamiin ajallisiin ja maantieteellisten etäisyyksien haittoihin on yritetty jo pidempään löytää apua digitaalisuudesta (Ruippo 2015, 21, 29–30). Digitaalisilla apuvälineillä voidaan mahdollisesti madaltaa kynnystä musiikkiharrastuksen aloittamiseen, mikäli asutaan kaukana opetuspaikasta tai seudulla, jossa ei ole musiikkiopistotoimintaa (Rantasuo 2006, 351). Kun etäopetuksella korvataan osa kontaktiopetuksesta, voidaan jo huomattavasti vähentää matkoihin käytettävää aikaa ja rahaa (Ruokonen, Juntunen, Rajamäki 2013; Nissi 2010, Rantasuo 2006). Samalla voidaan lisätä motoriikan ja luovan ajattelun rinnalla myös aivoja kehittävää musiikin opetusta, jota kouluissa on ajettu alas (Ruismäki & Ruokonen 2017). Taiteen perusopetuksen ulottaminen Suomessa maantieteellisesti yhä laajemmalle on tärkeää, jotta osaavaa musiikin opetusta saadaan levitettyä maassamme entistä kattavammin. Tarjoamalla musiikinopetusta maantieteellisesti laajemmalle, palvellaan yhä useampia ihmisiä ja autetaan heitä pääsemään tasa-arvoisemmin osaavan opetuksen piiriin. Tämän vuoksi on mielestäni tärkeää, että musiikki oppiaineena säilyisi myös kouluissa.

Tarja Tereska osoittaa väitöskirjassaan, että musiikkia arvostetaan koulussa oppiaineena. Jos musiikkia omana erillisenä aineenaan halutaan vähentää, on esitetty, että sitä voisi integroida muihin aineisiin. Musiikkia pidetään kouluissa sosiaalisten taitojen karttumisen lisäksi kasvatusmielessä tärkeänä oppiaineena, joka antaa mielekkäitä kokemuksia. Etenkin laulaminen, yhteissoitto ja bändisoittimien soittaminen on ollut monelle oppilaalle mieluisaa. Liiallinen ankaruus puolestaan on opetuksessa koettu negatiivisena tekijänä yhdessä tarkan laulunopetuksen, nokkahuilunsoiton ja musiikin teorian opetuksen kanssa. Tereska esittääkin huolensa lasten musiikillisten oikeuksien säilymisestä ja siitä, huolehtiiko yliopisto tarpeeksi luokanopettajiksi koulututtavien musiikillisesta koulutuksesta. (Tereska 2003, 77, 204–205.) Huolensa koulujen musiikin opetusta kohtaan tuo myös musiikkikasvatuksen professori Marja-Leena Juntunen, joka arvioi musiikin opetuksen laadun ja määrän laskevan peruskoulujen taideaineiden opetuksessa (Salin 2017). Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani yläkoulussa musiikinopetuksen arvo on kuitenkin huomattu ja opetuksen määrää on lisätty.

Tähän mennessä digitaalisia apukeinoja on musiikinopetuksessa kokeiltu erityisesti kevyen musiikin opetuksessa, mutta myös klassisen musiikin puolella: Lesono, Rockway, Minifiddlers, Oulun AMK ja Lapin musiikkiopisto ja Sibelius-Akatemia ovat toimineet Suomessa edellä kävijöinä musiikin etäopetuksessa (Lesono 2016; Ruippo 2015; Nissi 2010; Rajamäki 2007; Rantasuo 2006; Rockway 2006). Näissä kokeiluissa on huomattu, että virtuaaliopetus muuttaa pedagogiikkaa ja tekee ilmapiiristä sekä kommunikaatiosta opettajan ja oppilaan välillä erilaista.

Etäopetuksen laajemman leviämisen ja mahdollisen toiminnan esteenä tulee lähitulevaisuudessa olemaan opettajien koulutus ja siihen tarvittavat resurssit eli laitteistot ja raha. Onko työaikaa mahdollista saada muun työn ajasta? Lyhennetäänkö soittotunnin pituutta vai saisiko etäopetuksen jollain muulla tavalla maksulliseksi työksi? Toinen etäopetuksen leviämistä hidastava tekijä on laadukkaiden äänentoistolaitteiden saataavuus. Kolmanneksi esteeksi voi muodostua etäopetukseen käytettävät tilat ja niiden aikataulut musiikkiopistoissa (Ruippo 2015, 82; Rantasuo 2006, 353). Soveltuvien laitteiden testaus tulee myös viemään oman aikansa. Joka tapauksessa etäopetus, digitaaliset oppimisympäristöt ja mobiilisovellukset tulevat olemaan osa tulevaisuuden oppimisympäristöä myös musiikinopiskelussa ja se muuttaa osaltaan myös pedagogiikkaa.

Etäopetuskokeiluni myötä esittelen ja pohdin opettajan ja oppilaiden näkökulmasta siinä esille nousseita kokemuksia. Reaaliaikaisessa etäopetuskokeilussa käytin aluksi, arvioni mukaan yleisesti tunnettua ja monilla jo käytössä olevaa, Skypen videopuheluohjelmaa ja sen jälkeen Cleacin verkkopohjaista Lesono-palvelua.

Lähden liikkeelle tässä opinnäytetutkielmassa yleisimmistä oppimiskäsityksistä ja etäopetuksen suhteesta niihin. On mielenkiintoista seurata, miten oppimiskäsitykset muokkautuvat ajan mukana – miten teoriat ihmisen oppimiskäsityksestä, käytännön oppiminen ja oppimisympäristöt sekä niiden kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Kaikkien oppimiskäsitysten mukaan opettaja on oppimisessa vähintäänkin jonkinlaisena taustavoimana ja valmentajana. Seuraavaksi avaan, mitä soitonopettajan työ on, mitä etätyö on ja miten juuri instrumenttiopettajan työ saisi uusia mahdollisuuksia verkko-opettamisen kautta.

Työni keskiössä on etäopetuskokeiluni. Kuvaan etäopetuksen prosessia suunnittelusta sen tuloksiin ja valotan kokeilun vaiheita sekä siitä syntyneitä ajatuksia. Kerron oppimisympäristön vaikutuksesta viulunsoiton opetukseen sekä pohdin lähi- ja etäopetuksen (= *monimuoto-opetuksen*) soitonopetukseen tuomaa lisäarvoa. Viimeisessä osiossa analysoin etäopetuskokeiluni prosessia käyttäen apunani kahta erilaista viuluoppilaille ja heidän perheilleen teettämäni kyselyä. Opinnäytetyöhöni olen hankkinut tietoa kirjoista ja internetistä sekä verkostoitumalla ja haastatteleamalla useita eri kaupungeissa musiikinopetuksen alalla toimivia ihmisiä.

Olen tehnyt opetuskokeilun kuviossa 1 näkyvässä kotistudiossani. Opetuksen olen toteuttanut omien, Tampereen Suzukikoululla soittavien, oppilaitteni kanssa. Esittelen projektin vaikutuksia ja haasteita omien kokemusteni, kokeilussa mukana olleiden oppilaitteni ja heidän perheidensä kokemusten kautta. Omissa pohdinnoissani sekä oppilaille että heidän perheilleen teettämäni loppukyselyn tuloksissa ilmenee mitä uutta verkko-opetus tuo viulunsoiton opetukseen. Etäopetuskokeilussa käy ilmi, että myös soittotunnille valmistautuminen muuttuu, kun matkustaminen kodin ja musiikkiopiston välillä jää pois. Projektin onnistumisen edellytyksenä ja suurena apuna olen kokenut oppilaiden vanhempien aktiivisen mukana olon koko etäopetusprosessin ajan.

Kuvio 1. Etäopetuspiste kotonani

2 Projektin lähtöasetelmat ja tavoitteet

2.1 Oppimiskäsitykset musiikinopetuksessa

Kerron alkuun muutamasta yleisimmästä oppimiskäsityksestä, sillä koen niiden muuttumisen muovanneen musiikkiopistojen opetuskulttuuria ja pedagogiikkaa. Opettajien ja koko opetussuunnitelman suhde oppilaisiin on muuttunut jo oman elämäni aikana paljon. Aloittaessani viulunsoiton opinnot Tampereen konservatoriolla vuonna 1993 talossa oli paljon Venäjältä ja Baltiasta kotoisin olevia viulunsoiton opettajia. Kuri oli ankara ja ilmapiiri ehkä jopa hieman pelokas. Kun 2000-luku lähestyi, saattoi huomata ilmapiirin ja opetustapojen muuttuvan oppilaslähtoisemmäksi.

Karkeasti sanottuna opettajat ovat asettuneet jonkinlaiseen palveluammattin asemaan, mikä ei suinkaan ole negatiivinen asia. Oppilas saa opinnoissaan aktiivisemmän roolin ja opettaja toimii ikään kuin asiantuntijaohjaajana oppilaan apuna. Koen, että työstään nauttivat pedagogit ovat parhaimmillaan tämän asian löytäessään ja oppilaatkin innostuvat niin sanotusti muuntautumiskykyisen opettajan käsissä.

Behaviorismi on pitkään hallinnut käyttäytymisteoria, jossa yhteisö määrää tavoitteiden lähtökohdat (Rauste-von Wright 2003, 89, 146, 193; Tynjälä 1999, 29). Opettajan tehtävänä on opettaa oppilaalleen tarvittavat taidot ja hän vastaa myös oppimisen tuloksista. Tällöin yksilön omat tavoitteet ja tunteiden huomioon ottaminen jäävät helposti puuttumaan. Mielestäni tämä malli on ollut, ja on osittain edelleen, vahvasti läsnä niin koulujen opetuksessa kuin osassa musiikinopetustakin. Behavioristisessa oppimisteoriassa ja sen sovelluksissa keskeisimpänä käsitteenä on ollut vahvistaminen eli toiminnan seuraus. Se on edelleen vahvasti esillä monessa pedagogisessa oppikirjassa (Rauste-von Wright 2003, 57).

Kasvatustieteen professori Päivi Tynjälän mukaan oppiminen tämän suuntauksen näkemysten mukaan tapahtuu pienin askelin helpoimmista tehtävistä kohti vaativimpia ja palkintona on seuraavalle tasolle pääseminen (Tynjälä 1999, 30–31). Etenkin aikaisemmin tavoitteellisen oppimisen päämäärä musiikkioppilaitoksissa on johtanut professori Maijaliisa Rauste-von Wrightin esittämään käsitykseen behaviorismista, jossa opetussuunnitelma on yksityiskohtainen ja etukäteen laadittu. Suunnitelmasta pitäisi tulla esiin tavoitteisiin vievien, tehtävästä (ärsyke) toimintoon (reaktio) johtavien, osasten

sarja. Opettaja toimii opetuksen ohjaajana ja prosessin hallitsijana. Sen tuloksena opimisen tulisi johtaa suoritteisiin, jotka määritellään usein ”käyttäytymistavoitteina”, kuten esimerkiksi aiemmin musiikkiopinnoissa tutuksi tulleiden tutkintojen (myöhemmin tasosuoritusten) tavoitteina. (Rauste-von Wright 2003, 195–196).

Tynjälän mukaan toivottua reaktiota vahvistetaan palkitsemalla oppijaa hänen ikäänsä sopivalla tavalla esimerkiksi jakamalla tarroja, leimoja tai muita merkkejä suorituksen onnistumisesta. Tällä on behaviorismissa katsottu olevan automaattisesti oppijaa motivoiva vaikutus. Enää positiivinen vahvistaminen ei ole niin yksiselitteistä, kun otamme erillisesti tarkastelussa huomioon sisäisen ja ulkoisen motivaation. Sisäinen motivaatio tarkoittaa ihmisestä itsestään kumpuavaa tahtoa ja innostusta haluta toimia. Ulkoisella motivaatiolla puolestaan katsotaan olevan kytkös suoritusta seuraavan palkinnon odotukseen.

Tynjälä mainitsee, että jo esimerkiksi Greenen & Lepperin 1970-luvulla tehtyjen tutkimusten mukaan ulkoista palkkiota ei suositeltukaan sisäisen motivaation kasvattamiseksi. Konstruktivistisen näkemyksen mukaan palkkion itse asiassa havaittiin heikentävän sisäistä motivaatiota, vaikka behaviorismin näkökulmasta palkkion on oletettu joka tapauksessa kasvattavan tavoiteltua käyttäytymistä. (Tynjälä 1999, 30, 99.)

Olen havainnut samaa myös omien oppilaitteni normaaleilla lähitunneilla; mikäli sisäisesti motivoitunutta lasta palkitsee tunnin päätteeksi tarralla, hänen oma innostuksensa ei nousekaan vaan alkaa pikku hiljaa laskea. Tästä syystä pidän tarrat mukana pienten lasten kanssa, jotka ovat soittoharrastuksensa alussa. Kerron hänelle ja vanhemmalle millaisia asioita tavoittelemme tunnilla ja jos ne toteutuvat oppilas saa tunnin päätteeksi valita itselleen mieluisan tarran. Tarkkailen lasta jatkuvasti ja saatan oppilaan innostuksen huomattessani ikään kuin unohtaa tarrat. Tällaisessa tapauksessa olen huomannut, ettei sisäisesti motivoitunut lapsi edes kaipaa soittotuntitarraa. Jos soitettut asiat ovat olleet sopivan tasoisia ja oppilasta kiinnostavia, lapsi kokee tohtori Jorma Saarisen tapaan onnistuvansa, edistyvän ja saavansa vastuuta. Silloin itse tehtävien tekeminen tuottaa palkkion. (Saarinen 2001, 45.) Toisille taas tarra saattaa ihan vain visuaalisista syistä olla tärkeä, jolloin lapsi kyllä muistuttaa minua sen antamisesta.

Behavioristisen pedagogiikan mukaan opetukselle asetetaan ensin käyttäytymistavoitteet, jaetaan opetettavat asiat osatavoitteiksi ja mietitään oppilaalle sopiva tapa vahvistaa käyttäytymisen tulokset joko palkitsemalla toivottuja tai vähentämällä ei-toivottuja

tuloksia. Lopuksi oppimistulokset arvioidaan ja tavoitteisiin päästyään oppija pääsee seuraavalle tasolle. Positiivisen tuloksen vastakohtana ei-toivottua reaktiota pyritään heikentämään antamalla negatiivista palautetta (Tynjälä 1999, 29–30). Oppilas, opettajan toiminnan kohteena, onnistuu oppimaan, kun hän saa aikaan ennalta määrättyt reaktiot eli suoritteet. Tällainen käsitys oppimisprosessista muistuttaa kulttuurimme arki-käsitystä oppimisesta. (Rauste-von Wright 2003, 195–196.) Pelkistettynä behavioristista käsitystä oppimistilanteesta voisi kuvata seuraavasti: tehtävä, oppilaan suoritus ja suorituksesta saatava palaute.

Behavioristinen oppimiskäsitys keskittyy oppimisen ulkoiseen ohjailuun ja oppimistulokseen. Arkikokemuksena on ajatus tiedon siirtämisestä oppilaille. Opetus katsotaan onnistuneeksi jos oppilas pystyy toistamaan opetettua tietoa esimerkiksi kokeessa, tentissä tai soittotutkinnossa. Välistä jää kokonaisen oppimisprosessin seuraaminen, johon keskittyminen onkin ominaista toisille oppimiskäsityksille.

Eri asioita oppimisprosessissa painottava tutkimussuuntaus alkoi 1960-luvun alussa nousta behavioristisen oppimiskäsityksen tilalle. Silloin tutkimuksen keskiö siirtyi kokonaisuudessaan oppimisen prosessiin eli **kognitiiviseen näkökulmaan**. Kognitiivisen informaatioprosessin mukaisesti oppija nähdään ikään kuin tietokoneen tapaan tiedon käsittelijänä. Oppimistilanteessa tieto käsitellään ja tallennetaan muistiin. Tilanteessa opittua tietoa tai taitoa sanotaan oppimisen tulokseksi. (Pulli 2003, 15; Tynjälä 1999, 21, 30–32.)

Tynjälä puhuu paljon kognitiivisesta oppipoikakoulutuksesta. Mestari–oppipoika-periaatteita on sovellettu monissa oppiaineissa ja sen oleellisia elementtejä ovat muun muassa mallintaminen, valmentaminen ja tukeminen. Nämä kolme elementtiä ovat oppipoikakoulutuksessa merkittävimpiä ja tukevat oppilasta oppimisprosessissa ja auttavat häntä tulemaan tietoiseksi omasta ongelmanratkaisutavastaan.

Mainitsemani kolme elementtiä ovat kaikki läsnä musiikinopetuksessa. Valmentamalla opettaja seuraa oppilaan toimintaa, neuvoo ja mallintaa asioita tarpeen mukaan, antaa palautetta ja seuraavia tehtäviä. Mallintamalla opettaja voi esimerkiksi itse soittaa oppilalle malliksi, jolloin lapsi tai nuori voi havainnoida miten tehtävä suoritetaan. Käytän tätä tapaa itse paljon, sillä silloin visuaalisen havainnoinnin lisäksi oppilas saa myös välittömän mielikuvan soivasta esimerkistä – siitä, mikä on lopputuloksen kannalta kaikkein tärkeintä. Olen oppilaskonserteissa havainnut paljon eroja eri opettajien oppi-

laiden tavassa soittaa ja tuottaa ääntä. Pohdin jonkin aikaa eri asiayhteyksiä ja tulin siihen tulokseen, että opettajan antamalla soivalla mielikuvalla on paljon tekemistä oppilaan äänenmuodostuksen kanssa. Tukeminen puolestaan voi olla verbaalista ohjeiden ja neuvojen antamista. Se voi olla esimerkiksi erilaisten apuvälineiden käyttöä, kuten vaikkapa rytmikortteja. Nykyään on myös paljon erilaisia digitaalisia ohjelmia, joita voi käyttää oppimisen tukena – esimerkkinä mainittakoon viritysmittari tai teoriaopinnoissa käytettävät erilaiset pelit. (Tynjälä 1999, 134–143.)

Sihvonen (2006) tuo esille, että behavioristista oppimiskäsitystä ilmenee nykyäänkin esimerkiksi monissa tietokoneohjelmissa, jolloin useimmiten oppimisen tavoitteena on jokin erillinen asia tai taito – esimerkiksi intervallin hahmottaminen kuullun perusteella. Opetettava asia etenee pienin askelin alkaen helpommista ja edeten kohti vaativampia tehtäviä. Perinteisen behavioristisen tavan mukaan peli tai ohjelma palkitsee oppijan pisteillä tai seuraavalle tasolle etenemisellä. Sovellusten suosiossa on usein kyse sen toteutuksen helppoudesta ja oikein–väärin-vastauksien virtaviivaisemmasta ohjelmoinnista. Kognitiivis-konstruktivinen näkökanta arvostelee edellä mainitun kaltaisia ohjelmistoja kuvaamalla oppimista silloin liian irtonaiseksi ja mekaaniseksi. (Sihvonen 2006, 250.) Hyvää behavioristisessa oppimishjelmassa on kuitenkin kulloinkin kyseessä olevan asian perusteiden oppiminen itsenäisesti. Oppimisen alkeet on hyvä perustaa selkeään oikein–väärin-tekniikkaan. Jatkotasolla voi vaihtaa oppimistapaa ja painottaa oppijan omaa konstruointia kognitiivis-konstruktivistisen tavan mukaan.

Konstruktivistisen näkökulman perusteella ihminen etsii tietoa valikoiden ja tulkitsee sitä itsellään olevien aikaisempien käsitysten, odotusten ja tavoitteiden mukaan. (Pulli 2003, 15.) Oppimisen tulisi rakentua aktiivisen toiminnan myötä osaksi aikaisempaa tietoa. Tällöin oppimissovellukselta edellytettäisiin behavioristista käsitystä adaptiivisempaa rakennetta, jolloin oppija lähestyisi opetettavaa tehtävää sen eri puolilta ja toimisi tehtävän kanssa henkilökohtaisesta lähtöpisteestään – konstruoi tietoa. (Sihvonen 2006, 250.) Konstruktivismi on peräisin monista eri lähteistä. Sillä on myös monia erilaisia suuntauksia, kuten radikaalinen, realistinen ja sosiaalinen konstruktivismi (Pulli 2003, 15).

Konstruktivistisen käsityksen mukaisesti oppiakseen oppija toimii aktiivisesti aikaisemman tiedon ja kokemuksen seurauksena. Oppiminen ei täten ole koskaan, behavioristisen käsityksen tavoin, oppijasta riippumatonta ja objektiivista tiedon vastaanottamista, jolloin sitä ikään kuin siirrettäisiin valmiina tyhjään sammioon. Konstruktivismissa tieto

on aina yksilön itsensä rakentamaa. (Bauer 2014, 147; Tynjälä 1999, 37–38.) Opettajan tehtävä ei siis ole siirtää tietoa, vaan enemmänkin tehdä oppiminen ja oppimistilanne mahdolliseksi, jolloin konstruointi toteutuu jatkuvasti jossain kontekstissa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen alla (Ojala & Väkevä 2006, 58; Pulli 2003, 15).

Hypermedian professori Frans Mäyrä kirjoittaa, että kasvatustieteellinen konstruktivismi korostaa vain opiskelijan itse kykenevän ottamaan haltuun omat tietonsa ja taitonsa (Mäyrä 2001, 26). Lisäksi ihminen on sosiaalinen olento. Lähes jokaisella meistä on tarve olla yhteydessä muihin, ymmärtää ja jakaa omaa ymmärrystämme. Erilaisten kielellisten välineiden (kieli, merkit ja symbolit) avulla me rakennamme ja jaamme merkityksiä yhdessä toisten kanssa. Tällainen ajatusmalli yhdistää erilaisia konstruktivistisia oppimiskäsityksiä. Erona eri suuntauksille on se, että pidetäänkö aktiivisena toimijana yksilöä vai yhteisöä. (Pantzar 2001, 114–115; Tynjälä 1999, 38–39.)

Tänä päivänä oppimisympäristöt ovat lähes poikkeuksetta konstruktivistisia. Konstruktivismiin sosiaalinen suuntaus on niin yleistynyt, ettei sitä useinkaan erikseen tarkemmin ilmoiteta. Tämä johtuu nimenomaan teknologian tarjoamista työskentelyn välineistä ja työskentelytavoista. Kasvatustieteiden dosentti Eero Pantzar (2001) huomauttaakin sosiaalisen kehityssuunnan näyttäytyvän niin voimakkaana, että on tärkeää huomata sosiaalisen konstruktivismiin käsitteessä konstruktivismiin olevan se pääasia (Pantzar 2001, 118).

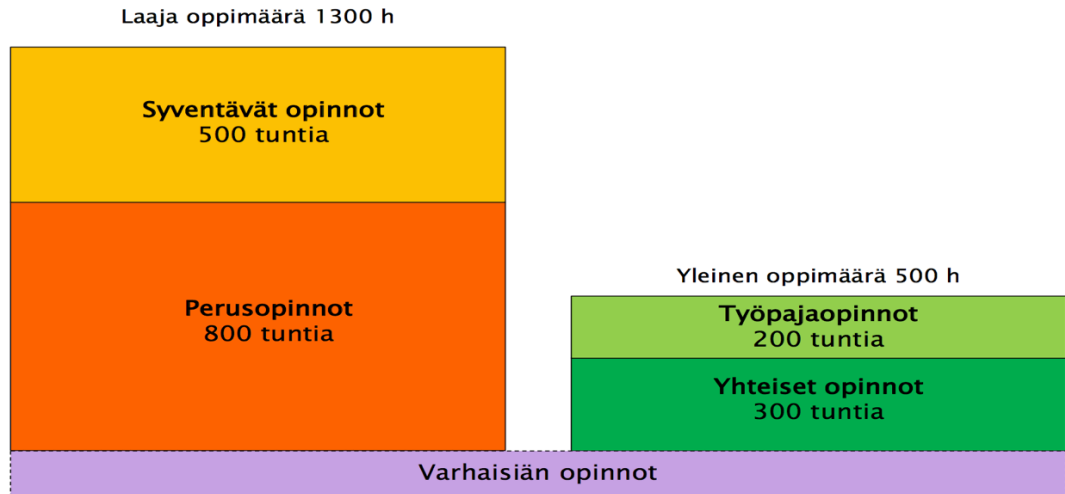
Teknologian kehittyä jatkuvasti ja vie monien asioiden myötä myös opetusta verkkoon. Siitä johtuen vuodesta 2005 lähtien George Siemens ja Stephen Downes ovat kehittäneet uutta oppimisteoriaa – **konnektivismia**. Konnektivismi on oppimiskäsityksistä uusin ja tarkoittaa verkkoympäristössä tapahtuvaa oppimista. Se perustuu sosiaalikonstruktivistiseen näkemykseen. Konnektivismi liittyy vahvasti itseohjautuvuuteen ja lähtee nopeasti muuttuvaan tietoon perustuvien päätösten ymmärtämisestä. (Siemens, 2004.) Oppiminen tapahtuu osana sosiaalisia verkostoja, jotka muodostuvat teknologisista verkostoista. Tällöin kyky erottaa tärkeä ja vähemmän tärkeä tieto toisistaan korostuu. Keskeistä konnektivismissa oppimisen kannalta on rakentaa oppimisverkostoja ja päätöksentekoa siitä, mikä tieto on oikeaa alati muuttuvan tiedon yhteiskunnassa. Tästä johtuen oppijan täytyy olla asioista kriittisempi kuin aiemmin ja nähdä yhteyksiä tietokentän, ideoiden ja asiayhteyksien välillä. (Siemens, 2004.)

2.2 Opetussuunnitelman tavoitteet ja oppimäärät taiteen perusopetuksessa

Taiteen perusopetusta järjestetään musiikkioppilaitoksissa tai muissa taiteen perusopetusta antavissa oppilaitoksissa. Laissa tarkoitettua opetusta voidaan antaa myös muulla tavoin. Taiteen perusopetus määritellään laissa (633/1998) tavoitteelliseksi, tasolta toiselle eteneväksi opetuksiksi. Opetusta järjestetään eri taiteenaloilla pääasiassa lapsille ja nuorille. Tavoite on antaa oppijalle valmiuksia itsensä ilmaisemiseen ja mahdollisuus kyseisen taiteen alan ammatillisiin tai korkea-asteen opintoihin. Opetushallituksen mukaan musiikin opetusta annetaan taiteen perusopetusta noudattavissa musiikkioppilaitoksissa joko yleisen tai laajan oppimäärän mukaan. Laaja oppimäärä ohjaa tavoitteelliseen, keskittymistä ja pitkäjänteisyyttä vaativaan musiikin opiskeluun sekä taiteesta nauttimiseen. Yleinen oppimäärä suuntaa elinikäisen taide- ja kulttuurisuhteen muodostumiseen ja ohjaa oppilasta etsimään merkityksellisiä tapoja taiteen tekemiseen.

Molemmat oppimäärät pohjautuvat elinikäisen musiikkisuhteen, luovuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. (OPH 2016.) Kuviosta 2 voi havaita, että laajan oppimäärän puolella opetustunteja on huomattavasti enemmän kuin yleisen oppimäärän puolella. Yleisen oppimäärän opetus on myös lukukausimaksuiltaan kallista, sillä valtiontuki puuttuu. Toiset yleisen oppimäärän oppilaitokset eivät saa edes kunnan avustusta, jolloin korkea lukukausimaksu johtuu muun muassa korkeistakin tilavuokrasta ja ajallisista resursseista johtuen: oppilaille yritetään tarjota laadukasta ja monipuolista opetusta lyhyemmässä ajassa. Tampereen Suzukikoululla opetuksen laadusta ei haluta tinkiä ja oppilaille yritetään tarjota omien soittotuntien lisäksi kaikkia mahdollisia opintoja, joita laaja oppimääräkin opettaa: teoriaopintoja, ryhmäsoittoa, orkesteria.

Laajan ja yleisen oppimäärän rakenne ja laajuus

Kuvio 2. Laajan ja yleisen oppimäärän rakenne ja laajuus (OPH 2017).

Tampereen Suzukikoululla annetaan musiikin opetusta taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaan. Tästä syystä huomioni keskittyy lähinnä uudistuneeseen yleiseen oppimäärään. Musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman mukaan tavoitteena on tukea oppilaan omaehtoista musiikin harrastamista ja luoda edellytykset elämänikäiselle musiikkisuhteelle. Laajan oppimäärän tavoitteet ovat osittain ajan kuluessa mielestäni lähentyneet yleisen oppimäärän linjaa, kun oppimiskäsitykset ovat musiikkiopistoissa siirtyneet behaviorismista konstruktivistiseen suuntaan.

Kummankin oppimäärän arvioinnin perusta on siirtynyt kovista arvoista (usein aikaisemmin vain tutkinnoissa saadusta palautteesta) jatkuvampaan ja vuorovaikutteisempaan palautteeseen. Toisissa laajan oppimäärän oppilaitoksissa on alettu esimerkiksi luopua perustason tutkinnoista eli tasosuorituksista ja elokuussa käyttöön otettavassa uudessa opetussuunnitelmassakin tasosuoritukset poistuvat. Oppilaitoksissa on siirtynyt esimerkiksi taitotauluihin, joista voi toisella tavalla seurata ja pitää yllä opintojen edistymistä. Toki laajan oppimäärän opetus on arvioinnin muuttumisesta huolimatta edelleen tavoitteellisempaa ja kokonaisvaltaisempaa kuin yleisen oppimäärän musiikin koulutus.

Yleisessä oppimäärässä opetuksen tuntimäärä on pienempi kuin laajassa oppimäärässä, joten aikaa yhtä syvälliseen musiikin opiskeluun omien instrumenttiopintojen, yhteisötoiminnan syventämisen, musiikin hahmotusaineiden ja historiaopintojen parissa ei ole. Kaikissa yleistä oppimäärää tarjoavissa oppilaitoksissa ei tämän vuoksi opetussuunni-

telmaan kuulu esimerkiksi teoriaopintoja (uudessa opintosuunnitelmassa musiikin hahmottaminen). Tampereen Suzukikoululla tarjotaan yksityisopetuksen lisäksi myös instrumenttiopintoja olennaisesti tukevia musiikin hahmotusaineita, soitinkohtaista ryhmäsoittoa ja orkesteria. Yhteismusisoinnin tuomaa iloa korostetaan yleisen oppimäärän opetussuunnitelmassa. (OPH 2017, 56; OPH 2017, 44.)

Yleisen oppimäärän opetuksessa annetaan oppilaalle vapaus harrastaa omaehtoisesti ja samalla pyritään tukemaan elinikäisen musiikkisuhteen syntymistä. Yleisen oppimäärän opetus pohjautuu konstruktivistiseen tapaan oppilaan omiin lähtökohtiin ja kiinnostuksen kohteisiin. Oppitunneilla pyritään tukemaan lapsen itsetunnon kehittymistä sekä terveen minäkuvan syntymistä. Edellä mainittujen lähtökohtien myötä opetussuunnitelman mukaan tavoite on kannustaa oppilasta esteettisten arvojen ja luovuuden sekä sosiaalisten taitojen kehittämiseen. (OPH 2017, 41.) Opettajalla on yleisessä oppimäärässä kokemukseni mukaan suurempi valinnanvapaus muokata opetusta yhdessä oppilaan kanssa hänen toiveidensa ja mielenkiintonsa ohjaamaan suuntaa. On toisaalta työlästä huolehtia soitinkohtaisten ja teknisten asioiden kehittämisestä vapauden rinnalla, kun opetuksen oletetaan samaan aikaan olevan mieluiten myös leikinomaista ja kivaa. Tällöin opettajan onkin von Wrightin (1996) mukaan tärkeä ymmärtää oppilaitten tapaa oppia: miten oppija hahmottaa opittavan asian ja millaisessa tilanteessa tiedon rakentaminen tapahtuu. Opettajan pitää olla selvillä oppimisstrategioista ja osata valita oikeita malleja uuden informaation käsittelyyn ja jäsentämiseen. (Pulli 2003, 16.)

Musiikin yleisen oppimäärän työtavat valitaan oppimäärän edellytysten sekä oppilaan tarpeiden, edellytysten sekä kiinnostuksen kohteiden perusteella. Tavoitteena on tarjota sekä itsenäistä että yhteistoiminnallista monipuolista työskentelyä, jonka valitut työtavat ja oppimisympäristöt sallivat. Työtavat valitaan niin, että oppilaan motivaation sekä itseohjautuvuuden on mahdollista vahvistua. Opetuksessa on myös tarkoitus käyttää apuna teknologiaa silloin, kun se katsotaan hyödyksi. Yleisessä oppimäärässä opetusta on määrällisesti laajaa oppimäärää vähemmän, joten opetussuunnitelmassa erityistä painoarvoa annetaan yhteismusisoinnin taitojen kehittymiselle. (OPH 2017, 44.)

Opinnäytetyötä kirjoittaessani on Suomessa menossa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien uudistus ja paikallisten oppilaitosten opetussuunnitelmien hiominen. Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteista päätettiin opetushallituksessa syyskuussa 2017. Parhaillaan työstettävien uusien paikallisten opetussuunnitelmien tulee

olla kaikkialla luotuna elokuussa 2018. Uudistuksessa on luvassa suuria muutoksia, sillä ne keskittyvät pedagogiikan, toimintakulttuurin ja arvioinnin muutoksiin. Pedagogiikassa oppilasta opetetaan ja johdetaan vahvemmin itseoppimisprosessiin. Hän määrittää tavoitteita, ohjaa harjoitteluaan tavoitteiden mukaan ja arvioi omaa toimintaansa itse. Toimintakulttuuria pyritään saamaan yhteisöllisemmäksi ja taiteen perusopetuksen laaja oppimäärä siirtyy arvostelussa numerollisesta arvioinnista sanalliseen arvioon. (Tikkanen, 2018.)

Tampereen Suzukikoululla opetussuunnitelmaa määrittää lähtökohtaisesti yleisen oppimäärän perusteiden lisäksi myös Suzuki-metodin vaatimukset. Suzuki-metodissa lapsi voi aloittaa soittamisen jo varhain, jopa 3–4-vuotiaana. Varhainen aloitusikä perustuu äidinkielen menetelmään: jokainen terve lapsi oppii puhumaan omaa äidinkieltään ensin kuulemalla, sitten äänitelemällä ja lopulta itse toistamalla. Sama ajatus on soittamisessa. Ensin opetetaan soiton alkeet jommallekummalle vanhemmalle, joka harjoittelee kotona. Kotona kuunnellaan myös levyä yhdessä ja vähitellen lapsi pääsee leikin kautta mukaan.

Suzuki-filosofian tärkeä tavoite on positiivinen ja onnellinen oppimisympäristö, jossa yhdistyvät sekä behavioristinen että konstruktivistinen näkemys. Lapsi oppii toistamalla annettua esimerkkiä ja lisää uusia taitoja vanhan päälle. Vanhat kappaleet kulkevat oppimisen edetessä jatkuvasti mukana. Mitään ei unohdeta, niin kuin ei mitään sanojakaan unohdeta. Jokainen soitettu vihko on eräänlainen etappi. Tällaisen etapin päätteeksi, opettajan sopivaksi katsomassa vaiheessa, pidetään konsertti vihkon kappaleista ja tunnustukseksi työstä oppilas saa diplomin ja voi perheen niin halutessa pitää juhlat. Vihko- tai kirjakonsertti ajaa ikään kuin perustason asemaa, sillä jokaisen vihkon jälkeen on opittu aivan valtavasti erilaisia tekniikoita ja musiikillisia taitoja. (Suzuki 1983.) Koska Suzuki-metodilla soittavat oppilaani jättävät nuotit sivuun melko pian, olin kiinnostunut kokeilemaan etäopetusta juuri heidän kanssaan. Näin päästäisiin alkuun vähäisemmällä tavaroiden ja laitteiden määrällä ja vanhempikin voisi keskittyä täysin lapsen ja digitekniikan asioihin välittämättä samaan aikaan selattavista nuottivihkoista.

2.3 Digitalisaatio ja verkko-opetus

Perheiden yhteinen aika on nykyään vähäistä. Tämä vaikeuttaa lasten koulun, vanhempien työn ja harrastuksiin pääsyn yhteensovittamista. Pääosin työelämän kovene-

vista vaatimuksista johtuvat perheiden entistä tiukemmat aikataulut huomioiden tulisi mielestäni perinteisen musiikinoppimisen rinnalle hakea uusia ja mielekkäitä oppimistapoja. Tällä voisi osaltaan helpottaa perheiden yhteistä, ja etenkin lasten, elämää. Haasteeseen olen etsinyt vastauksia tieto- ja viestintätekniiikan mahdollisuuksista kehittää opetusta ja edesauttaa oppimista. Internetin ja digitalisaation avulla voimme olla vuorovaikutuksessa paikasta riippumatta – kommunikoida jopa globaalisti.

Tohtori Bauer kertoo, että internetistä on tullut työkalu tai elementti, jota useimmat meistä päivittäin käyttävät. Nykynuorisoa kutsutaan diginatiiveiksi, kun taas aikuisista sanotaan, että he ovat ikään kuin adoptoineet digitalisaation elämäänsä. Tämä tarkoittaa sitä, että nuoret ovat tottuneet saamaan ja hakemaan tietoa nopeasti ja uskon sen puolestaan vaikuttavan koko heidän tapaansa elää ja suhtautua asioihin. Asiat on usein internetissä tehty mielekkäiksi ja nopeasti saatavilla oleviksi. (Bauer 2014, 5.) Pitäisikö siis oppimisenkin jalkautua digimaailmaan?

Etäopetus on terminä peräisin kansainvälisistä käytänteistä, esimerkiksi englanniksi termi *distance learning*, ja viittaa nimenomaan opettajan ja oppilaan välillä olevaan maantieteelliseen etäisyyteen (Ruippo 2015, 21–22). Etäopetus on saanut alkunsa jo satoja vuosia sitten alkaneesta kirjeopetuksesta (Battenberg 1971, 1, 44–45). Lopulta kirjeviestintä ei enää toiminut hitautensa vuoksi, joten vähitellen on siirrytty äänitteisiin, TV-opetusohjelmiin ja streaming-tekniikkaan, suomeksi tutummin streamaukseen tai suoratoistoon. Streamaus tarkoittaa äänen, kuvan ja muun multimedian tekemistä verkossa ilman pitkäaikaista latausviivettä (Saarinen 2001, 25–26). Tämä tekniikka mahdollistaa toistamisen hyvinkin lyhytaikaisella viiveellä ja vasta osaltaan latautumassa olevien tiedostopakettien lähes reaaliaikaisen, yhtäjaksoisen seuraamisen. Streamaus on mahdollista käyttää sekä samaan että eri aikaiseen etäopettamiseen. (Saarinen 2001, 26.)

Kaikki digitaaliset oppimismenetelmät ja internetin kautta tapahtuva opetus vaatii sekä opettajalta että oppijalta laitteiden ja ohjelmien hallintaa sekä itseohjautuvuutta. Filosofian tohtori Frank Martela toteaa itseohjautuvuuden tarkoittavan ihmiseen luottamista ilman byrokraattista organisoitumista ja luottamista siihen, että ihmisellä on halu toteuttaa asiat perusteellisesti ilman jatkuvaa kontrollointia (Martela 2017). Itseohjautuvuus tarkoittaa myös sitä, että oppilas osaa ohjailla omaa oppimistaan. Jotta tämä toteutuisi, oppijan täytyy olla tietoinen omasta oppimisestaan ja ottaa siitä vastuuta. Itseohjautuvuuden käsite on sidoksissa kulttuuriin. (Jyväskylän yliopiston kielikeskus.) Siihen liittyy

vät myös kolme ihmisen hyvinvoinnille tärkeintä psykologista perustarvetta, jotka Decin ja Ryanin (2000) mukaisesti ovat omaehtoisuus (*autonomy*), kyvykkyys (*competence*) ja yhteisöllisyys (*relatedness*). Nämä kolme perustarvetta ovat yhteydessä sisäiseen motivaatioon, vaikkakaan ne yksin eivät riitä sisäisen motivaation muodostumiseen. Omaehtoisuus tarkoittaa oppijan omista lähtökohdista ja kiinnostuksen kohteista johtuvaa toimintaa. Kyvykkyys kuvaa henkilön kokemusta tehtävien aikaansaamisesta ja kyvystä selvitä tehtävistä. Tehtävien pitää olla vaikeusasteeltaan sopivalla tasolla, jotta optimaalinen lopputulos olisi mahdollista. Yhteisöllisyys tulee ihmisten tarpeesta olla yhteydessä ja kokea yhteyttä toisiin ihmisiin sekä sosiaaliseen ympäristöönsä. Tätä tarvetta ei ole yleisesti ottaen pidetty aivan yhtä voimakkaana kuin kahta edellistä. Yhteisöllisyys on kuitenkin tärkeä osa sisäisen motivaation syntymistä ja itseohjautuvuusteoriaa. (Deci & Ryan 2000, 233–235.) Itseohjautuvuus kehittyy vaiheittain ja muuttaa muotoaan motivaation, opittavan tehtävän ja oppimiseen asennoitumisen myötä (Jyväskylän yliopiston kielikeskus).

Olenkin huomannut, että pienetkin lapset voivat olla mukana verkko-opetuksessa, jos vanhemmat ovat heidän apunaan. Etenkin kouluikäisillä alkaa jo kaikilla olla oma kännykkä. Useimmiten kännykkä on älypuhelin, koska puhelimet ilman älyominaisuuksia käyvät yhä harvinaisemmiksi. (Merikivi 2016, 17–21.) Lasten laitteen käsittelyyn tarvittavat taidot alkavat kehittyä varhain. Jo ensimmäisinä vuosinaan he tutustuvat erilaisien älylaitteiden käyttöön seuraamalla vanhempiensa ja mahdollisten sisarustensa laitteiden käyttöä. (Noppari 2014, 20–22; Suoninen 2014, 42–45.) Tästä on se hyöty, että silloin lapset todennäköisesti oppivat jo varhain opiskelemaan luontevasti vaihtelua tuovissa eri opiskeluympäristöissä: sekä verkko- että lähiopetustilanteissa. Näin päästään irti verkkomaailman yliarvostamisesta ja digitaalisuuteen osataan suhtautua luonnollisena välineenä muiden joukossa.

Ulkomailla jopa yliopistot tarjoavat verkkokursseja ja verkko-opetusta ympäri maailmaa. Yhdysvalloissa vuotuinen Sloan Surveys of Online Learning -tutkimus osoittaa, että lukuvuoden 2011 aikana 6,7 miljoonaa korkeakouluopiskelijaa otti ainakin yhden online-kurssin. Määrä kasvoi 9,3 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. (Allen & Seaman 2013, 4.) Ulkomailla suuri syy verkko-opetukseen hakeutumiselle tuntuu olevan kalliit lukukausimaksut ja niiden jatkuva nouseminen. Lähiopetus on kallista, joten jos vielä tutkinnonkin voi suorittaa verkkokurssein, niin asia on aina vain houkuttelevampi. (Weiss 2012.) Musiikin opetuksen osuutta sinällään ei verkko-opetuksen tutkimuksissa yleensä ole osoitettu, mutta on selvää ja näkyvillä, että myös siinä opetuksen osuus on

kasvussa. Yhdysvalloissa verkko-opetus on lisääntynyt etenkin musiikin maisteri ja tohtoriopinnoissa. (Bowman 2014, 4–8.)

Bowmanin mukaan yleinen ajatus on ollut se, että kasvokkainen opetus on tärkein ja paras tapa. Etäoppiminen on vasta se toiseksi paras. Ajatus on lähtöisin siitä, että lähiopetus on pitkien perinteiden jälkeen edelleen sitä, mitä osaamme ja fyysisesti läsnä olevaa opettajaa ei mikään verkko-opetus voi korvata. Näin karrikoiden voi tuskin yksin oppimisympäristöjä vertailla, vaan huomio tulisi keskittää enemmän pedagogisiin asioihin, kuten opettajan tekemiin oppimisstrategisiin ratkaisuihin. (Bowman 2014, 16–17.)

Oppimista myös on vaikea erottaa muusta elämästä, koska oppiminen on enenevässä määrin näkyvillä kaikessa mitä teemme. Keräämme jatkuvasti informaatiota erilaisista lähteistä ja ympäristöistä, jaamme tietoa viestinnän avulla ja jäsenämme sitä osaksi kulttuuriamme. Verkko-opetus yksin ei varsinkaan musiikissa kuitenkaan riitä, vaan vaatii vielä toistaiseksi laitteiden laadullisen riittämättömyyden ja *haptisen* (kosketukseen tai tuntoaistiin perustuvan) vuorovaikutuksen vuoksi rinnalleen lähiopetusta. Etätunnin onkin mielestäni enemmän tarkoitus tukea sosiaalisessa tilanteessa tapahtuvaa lähiopetusta kuin viedä siltä sijaa.

Verkko-opinnoissa keskeistä on ongelmalähtöisyys ja itseohjautuvuus. Ongelmalähtöisyyden lisäksi virtuaalisessa opetuksessa korostetaan dialogin mahdollisuutta. Mäyrä (2001) toteaa näkevänsä oppimateriaalin ja harjoitustyöskentelyn suhteen dialogisena suunnitteluprosessina. Parhaimmillaan verkko-opetuksessa saavutetaan siis tiivis kokonaisuus yhdessä hyvin toisiaan tukevien materiaalien ja harjoitusten sekä muun oheismateriaalin ja työskentelymuotojen kanssa. Toimivaan verkko-opetukseen vaaditaan monia taitoja: ihmistuntemuksen, vuorovaikutuksen ja oppimisprosessin ymmärtämisen lisäksi tarvitaan sekä verkkoviestinnän että verkossa toimimisen erityispiirteiden osaamista. Tarkoitus on aktivoida oppilaan omaa ajattelua, sen kehittymistä ja jättää opettajan rooli vain avustavaksi. Tämän konstruktivistisen opetusihanteen laitto alulle jo filosofi Sokrates aikanaan. (Mäyrä 2001, 26–28.) Yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Petri Kuhmonen kirjoittaa Sokrateen ajatuksen ja nimityksen hänestä eräänlaisena tiedon kättilönä kuvaavan Platonin (1979) kirjassa tarinaa siitä, miten dialogissa Sokrates auttaa Theaitetos-nuorukaista oppimaan eli löytämään tiedon esittämällä hänelle vain oikeat kysymykset (Kuhmonen 1999).

2.4 Vuorovaikutus verkossa

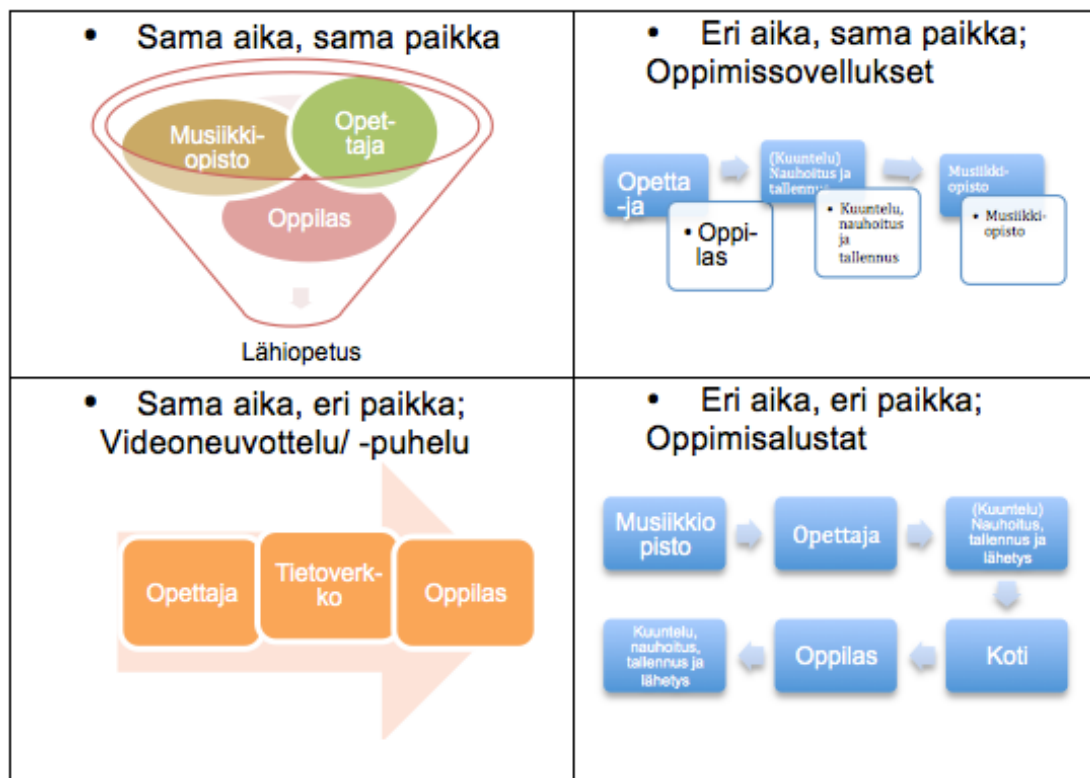
Käsiteltyäni oppimiskäsityksiä ja verkko-opetusta koen, että on tarpeellista vielä luoda katsaus siihen, millä tavalla virtuaaliopetus ympäristönä eroaa kontaktiopetuksesta. Tohtori Janne Matikainen mainitsee, että vuorovaikutus on yksi yleisimmistä tietoverkkoihin ja verkkopohjaisiin oppimisympäristöihin liitetyistä teemoista (Matikainen 2002, 5).

Mitä vuorovaikutus sitten on? Jos miettii sanaparia ”vuoro” ja ”vaikutus”, alkaa mielestäni käsitys aika hyvin hahmottua. Vaikutamme toisiimme vuorotellen käyttäytymisellämme, sanoillamme ja eleillämme. Matikainen selvittää, että vuorovaikutuksen perusmuotona pidetään kasvokkain tapahtuvaa välitöntä vuorovaikutusta. Välittyneitä vuorovaikutussuhteita ylläpidetään erilaisten välineiden (puhelin, sähköposti, tekstiviestit) kautta. Tällöin vuorovaikutus on sosiaalisen vuorovaikutuksen näkökulmasta erilainen ja suhteita kutsutaan kasvokkaisen tilanteen johdannaisiksi. Määrälliset asiat, kuten useat viestit keskusteluryhmässä, eivät pelkästään ole tärkeitä. Olennaista on myös se, mitä ihmisten vuorovaikutusteot saavat aikaan. (Matikainen 2002, 16–18.) Varsinaista vuorovaikutusta ei ole ilman kahteen suuntaan tapahtuvaa vaikutusta (Ojala 2006, 76). Professori Ojala vertaa yksisuuntaista vaikuttamista esimerkiksi televisiolähetysiin, sanomalehteen, verkkolähetkseen ja yhteen suuntaan toimiviin WWW-palveluihin. Lähes kaikkeen musiikin oppimiseen tarvitaan kuitenkin kaksisuuntaista vuorovaikutusta. Tämän sisällä vuorovaikutus voi olla kahdenkeskistä vuorovaikutusta opettajan kanssa tai monenkeskistä vuorovaikuttamista opettajajohtoisessa ryhmässä, esimerkiksi orkesterissa. (Ojala 2006, 76–77.)

Palaan vielä vuorovaikutuksen rooliin oppimiskäsitysten kautta. Behaviorismissa oppija nähdään ulkoapäin ohjattavaksi ja suuntauksen psykologiassa tärkeää on ehdollistuminen. Käytännössä siis opetus, sen tavoitteet, sisältö ja arviointi on tarkasti etukäteen suunniteltu. Tällaista tarkasti suunnittelua täytyy toteuttaa etäopetuksessa ainakin niiltä osin, että tunnilla tarvittavat materiaalit ovat helposti käden ulottuvilla tai ainakin samassa tilassa niitä tarvitsevan kanssa. Suunnittelua tarvitaan myös soittimen valmisteluun sekä laitteiden asetteluun ja valmisteluun. Matikainen (2002) toteaa tähän, ettei behaviorismiin pohjautuvan opetusteknologiadidaktiikan näkökulmasta vuorovaikutuksella ole kovinkaan suurta merkitystä oppimisessa. Kognitiivinen psykologia keskittyy yksilön aktiiviseen osallistumiseen tiedon käsittelijänä ja on näin ollen monessa asiassa täysin vastakkainen behaviorismin kanssa. Samankaltaista siinä on behaviorismiin ver-

rattuna yksilöön keskittyminen. Vuorovaikutusta voi tietenkin edelleen tapahtua oppijan ja toimintaympäristön välillä, mutta oppijoiden kesken tapahtuvaan vuorovaikutukseen kognitiivinen käsitys ei keskity. (Matikainen 2002, 33–34.)

Ojala (2006) kuvaa opetustilannetta nelikentäksi. Oppimisvuorovaikutus opettajan ja oppilaan välillä voi tapahtua samassa paikassa tai eri paikassa, samaan tai eri aikaan. Tähän liittyvät usein etäopetuksen yhteydessä esiin tulevat termit synkroninen (*synchronous*) ja asynkroninen (*asynchronous*). Synkroninen vuorovaikutus tarkoittaa samaan aikaan tapahtuvaa ja asynkroninen toisiinsa verrattuna eri aikaan tapahtuvaa vuorovaikutusta. Vuorovaikutus on reaaliaikaista tilanteessa, jossa opettaja ja oppija ovat omassa paikassaan ja yhteydessä toisiinsa ruudun välityksellä. Tällöin kuva ja ääni toistuvat yhtä aikaa niin pienellä viiveellä kuin mahdollista. Jos aivan aletaan hiuksia halkomaan, voidaan sanoa, että kaikki videoneuvotteluissa tapahtuva vuorovaikutus on asynkronista. Synkronisuudella tarkoitetaan kuitenkin tilannetta, jossa toimintaan nähden huomattavaa viivettä ei voida havaita. (Ojala 2006, 77.) Tällaiseen oppimisympäristöön pyrin etäopetuskokeilussani viulutunneilla. Kuviossa 3 kuvaan ajan ja paikan suhdetta viulunsoiton näkökulmasta.

Kuvio 3. Ajan ja paikan suhde etäopetuksessa toisiinsa verrattuna. (Ojala 2006, 78; Ruippo 2006, 272–273).

Viulu on instrumenttina pieni. Viulutunti onkin helppo pitää melkein missä tahansa, koska pienehkö soitin on lähellä oppijan kehoa eikä tilaa tätä varten tarvita kovin paljoa. Henkilö ja soitin saadaan myös mahtumaan pienempään kuva-alaan. Verrataanpa viulunsoiton etäopetusta vaikka pianonsoiton etäopetukseen. Viulisti tarvitsee ainoastaan tietoteknisen laitteen (pöytätietokoneen, kannettava tietokoneen, tabletin tai jopa älypuhelimien) ja internet-yhteyden (Bauer 2014, 23). Lisänä voi, ja toki kannattaa, olla erillinen kamera ja mikrofoni. Pianistin on paljon vaikeampi kuvata soittoaan pöytäkoneella tai kannettavalla tietokoneella niin, että etenkin koskettimisto ja sormet näkyisivät. Heille onkin ensiarvoisen tärkeää saada erillinen kamera, jonka saa helposti aseteltua haluttuun kuvakulmaan. Viulussa soittajan on vaivatonta asettua lähelle kameraa ja näin saadaan olennainen osa soittajasta sekä soittimesta näkyviin. Tämä on mielestäni sellainen oppituntiin liittyvä helppous, joka kannustaa ja motivoi etenkin oppilasta virtuaalitunneille. Myös opettaja saa mahdollisuuden näyttää mallia oman soittimen avulla niin kuin lähitunneillakin. Kuvakulmaa saa viulutunneillakin säädettyä erillistä kameraa käyttämällä. Etäviulutunnilla on siis mahdollista saada hyvin samanlainen asetelma sekä näköyhteys opettajan ja oppilaan välille kuin lähitunnillakin ja laitteiden olemassa olo unohtuu. Psykologinen etäisyys poistuu. Tulee tunne kuin opettaisi vierisessä tilassa olevaa oppilasta pienen ikkunan läpi (Ruippo 2015, 76). Osittain tästä varmasti johtuu havainto, jossa kokeiluun osallistuneet omat oppilaani olivat sitä mieltä, että oppiminen tuotti hyviä oppimistuloksia etänäkin.

Oppimisen lisäksi itseäni projektissa kiinnosti tietenkin jo mainitsemani tekniikan laadullinen puoli. Kuulinko oppilaiden soiton lähellekään yhtä hyvälaatuisena kuin lähitunnilla? Miten he kuulivat minun soittoni? Minkälaisia asioita näistä arvioista johtuen oli hyvä ja tarkoituksen mukaista opettaa etäopetustunneilla?

2.5 Opettajan työ ja sen muuttuminen etäopetuksessa

Tässä opinnäytetyössä keskityn pelkästään soitonopettajan työn instrumenttiopetuksen osaan. Musiikkiopistoissa on jo pitkään opettajan työ muodostunut pääosin oppilaiden tuntien määrittämisestä lukujärjestyksestä, oppilaskonserteista, tasosuorituksista ja ylipäätään lautakuntatyöstä. Työtehtäviin voi kuulua muun muassa orkesterin johtoa, säestystä, kamarimusiikin opetusta sekä muita opettajan työhön kuuluvia tehtäviä työsuhteen laadusta riippuen. Työ on pääosin iltapainotteista, sillä oppilaista suurin osa on kouluikäisiä ja pääsevät harrastuksen pariin vasta aikaisintaan puolenpäivän jälkeen.

Etäopetuksen tullessa mukaan instrumenttiopetukseen ongelmallisimmaksi asiaksi jää todennäköisimmin joko opettajan teknisten taitojen taso tai lukujärjestyksen muodostaminen. Hankaluuksien minimoimiseksi on joko pitäydyttävä samassa lukujärjestyksessä kuin lähitunneilla tai toteutettava etäopetus systemaattisesti tietyin väliajoin, kuten joka toinen viikko. Opettajien teknisiin taitoihin on keskitytty jo 1980-luvulta lähtien, mutta verkko-opetukseen on kiinnitetty huomiota vähemmän (Ruippo 2015, 83). Tämä tarkoittaa, että etäopetuksen laitteiden käsittely ja siihen tarvittavat erityistaidot vaativat oman koulutuksensa tai ohjauksensa. Vielä kolmantena etäopetusta mahdollisesti hankaloittavana tekijänä saattaa olla oppilaan tekniset taidot. Toisaalta etenkin lapset ja nuoret oppivat teknisiä taitoja melko helposti, joten muutaman ohjaukserän jälkeen he varmasti jo unohtavat, että etätunnilla toimitaan jonkin tekniikan avulla. (Ruippo 2015, 83–84.)

2.5.1 Etätöön käsite

Yleistettynä etätö mielletään laajimmillaan työsuorituksiksi, joka tapahtuu kotona tai muuten vain eri paikassa kuin toimeksiantajan tiloissa. Tiukimmat käsitteet etätöistä edellyttävät, että sekä toimeksianto että työn suoritus toteutetaan etänä sähköisten tietoverkkojen kautta. Toki on myös ammatteja ja työtehtäviä, joissa työ suoritetaan automaattisesti muualla kuin varsinaisella työpaikalla – sähköasennus, tiettyt, rakennustyömaat, kodinhoito ja silti nämä eivät ole etätöitä. (Hanhike 1998; Pekkola 1995.) Aikaisemmin kommunikaatioyhteyksien ollessa huonot, oli välttämätöntä työskennellä fyysisesti lähellä muita työntekijöitä (Arrasvuori & Pyykkönen 1995, 29).

Nykyään kiinnostus etätöitä kohtaan on Suomessa yksi Euroopan suurimmista (Hanhike 1998). Liekö syynä yleisesti pitkät välimatkat maamme sisällä? Etätöitä kohtaan kasvaneen innostuksen myötä on kuitenkin oleellista muistaa selvittää minkälaista työaikalakia siinä tulee noudattaa. Työajaksi luetaan työaikalain 605/1996 mukaan työn tekemiseen käytetty aika sekä aika, jonka työntekijä on velvollinen olemaan työpaikalla työnantajan käytettävissä. Laissa on säädetty, että säännöllinen työaika on enimmillään 8 tuntia vuorokaudessa ja 40 tuntia viikossa. Työpaikan ja kodin välistä matkaa ei lasketa työajaksi, ellei se sitä jostain syystä ole pidettävä työsuoritteena. (605/1996.)

Useimmiten työtä suoritetaan pääosin työpaikalla ja vain osittain etänä, jolloin työtä kutsutaan joustotyöksi. Tällöin noudatetaan työaikalakia. Tällainen osa-aikainen etätö on ollut etätökoekielujen suosituin muoto. Pääosin on koettu, että etätö lisää työn tehokkuutta, kun keskittyminen työpaikan ulkopuolella paranee työrauhan ansiosta. Ajankäyttö tehostuu ja motivaatio työn tekemiseen kasvaa, kun työntekijä saa mahdollisuuden työn ja perhe-elämän tai työn ja vapaa-ajan yhdistämiseen (Työelämä 2017, 62). Toki etätöön lisääntyessä varjopuolena voi olla muun muassa työyhteisön puute tai työntekijän siitä erkaantuminen. Itse etätöön tekeminen voi puolestaan työpaikalla aiheuttaa työyhteisössä kateellisuutta. Toisaalta etenkin toimistotyön osalta on huomattu myös, että etätö on lisännyt työn määrää. (Hanhike 1998.) Psyykinen työhön sitoutuminen ja siihen liittyvät muutokset vaatisivat omanlaisensa tutkimuksen, mutta voisi hyvin kuvitella, että aika- ja paikkariippumattomuus lisäisivät mielekkyyden ansiosta työmotivaatiota ja siten myös yksilön työhön sitoutumista (Ahlsved 2016; Hanhike 1998).

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani hallitus työstää uuden työaikalain päivittämistä (Liiten 2018, A29). Voimassa oleva laki on yli 20 vuoden takaa ja kaipaa uudistamista tämän päivän työelämää ajatellen. Työ on yhä suurempi osa työtä tekevien ihmisten elämää ja sitä tehdään enemmän ympäri vuorokauden ja jokaisena viikonpäivänä. Toiset työtehtävät ovat muuttuneet muodoltaan ja työtavaltaan eivätkä ole enää aika- ja paikkasidonnaisia. Tällaisten tehtävien työn tulokset ovat myös nousseet työnantajan johdon ja valvonnan näkökulmasta itse työhön käytettyä aikaa tärkeämmiksi. Kuitenkaan enimmäistyöaika tai vähimmäislepoaika ei olla muuttamassa. Uudistuksella halutaan ottaa sekä työntekijän että työnantajan tarpeet huomioon ja luoda niille 2020-luvun tarpeita vastaavat mahdollisuudet. Myös työpaikkakohtaiselle sopimiselle aukkaistaan uusia mahdollisuuksia. (Työelämä 2017, 50–51.)

2.5.2 Instrumenttiopettajan mahdollisuudet etätöissä

Instrumenttiopettajan työ on pääosin kontaktiopetusta, koska monet soittamiseen liittyvät asiat on ollut välttämätöntä tehdä kasvokkain oppilaan kanssa. Vielä 1990-luvun alussa ei digitekniikka ollut niin kehittyntä, että olisi ollut mitään mahdollisuuksia edes ajatella opettamista, kokoukseen osallistumista tai tutkintotilanteita etänä. Itse asiassa tuohon aikaan puhelinlinjoja hyödyntänyt ISDN-teknologia alkoi yleistyä videoneuvotte- luissa, mutta vuonna 1992 järjestelmät olivat kalliita ja lähinnä teleoperaattoreilla käyt-

tössä. Toimijoista Teknillinen korkeakoulu (nyk. Aalto-yliopisto), Helsingin yliopisto ja Oulun yliopisto olivat opetuslalla ensimmäisiä, joilla oli videoneuvotteluun tarvittavia laitteita. (Ruippo 2006, 239.) Nykyään teknologia on mennyt harppauksen eteenpäin ja etäopetusta on kokeiltu ja tutkittu jo 1990-luvun lopulta lähtien enenevässä määrin (Ruippo 2015, 21–27).

Musiikin lisensiaatti Matti Ruippo (2011) kuvaa osuvasti musiikin etäopetuksessa olevan kyse esimerkiksi instrumenttioppilaan tietojen ja taitojen kasvattamisesta, vaikka opettajan ja oppilaan välillä olisi ajallista tai maantieteellistä, tai yhtä aikaa molempien, etäisyyttä. Tärkeää opetuksen laadun kannalta on luoda sellaiset tekniset ja pedagogiset ratkaisut, joiden avulla etäopetus tapahtuu laadukkaasti. Kouluaineet ja yliopisto-opetus ovat luonteeltaan aivan erilaisia musiikinopetukseen verrattuna. Tästä syystä myös laitteiden vaatimukset ovat erilaisia. Musiikinopetuksessa tulee laitteissa painottaa enemmän auditiivista kuin visuaalista puolta. Monissa web-kameroissa on nykyään sisään rakennettu mikrofoni mukana mutta tätäkin enemmän kannattaa varoja keskitää ammattikäyttöön tarkoitettuun mikrofoniin. Myös non-verbaalinen vuorovaikutus on opetuksessa läsnä merkittävällä tavalla. Videoneuvottelussa liikkeitä kannattaa rauhoittaa, ettei kuvan levottomuus vie liikaa huomiota ja katsekontaktikin vaatii huomionsa, sillä oppilaan sijasta opettajan on etäopetuksessa katsottava kameraan luonnollisen vaikutelman luomiseksi. Omalla toiminnalla ja sen harjoittamisella etäopetustilanteessa on paljon merkitystä. Musiikin parissa oppiminen tapahtuukin paljolti toiminnan myötä. (Ruippo 2011, 365–368.)

Opettajan työn onnistumiselle edellytyksenä olisikin hyvin suunniteltu opetuksen järjestäminen, opettajan koulutus tai valmis riittävä osaaminen ja mahdollinen tekninen tuki. Vaikka ongelmakohtia saattaa ilmetä tai niihin ainakin tulee varautua, on etäopetus videoneuvotteluohjelman välityksellä oikein käyttökelpoinen pedagoginen apu ja parhaimmillaan opettajan ja oppilaan välille saavutetaan lähiopetuksesta tuttu keskustelunomainen yhteys. (Ruippo 2011, 369.)

2.6 Projektin tutkimuskysymykset

Tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntauksista laadullinen ja osittain myös kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus määrittävät opinnäytetyötäni parhaiten. Keskityn tutkimuksessani arvioimaan etäopetuskokeiluni ominaisuuksia ja laatua sekä sen merkityk-

siä tapaus- ja toimintatutkimuksen keinoin. Tutkimusta tehdessäni teen yhteistyötä oppilaitokseni, etäyhteyksien tarjoajien sekä oppilaitteni ja heidän perheidensä kanssa. Lisäksi kuvaan kokeiluni taustaa ja tarkoitusta.

Mietin työtä tehdessäni seuraavia kysymyksiä:

- Mitä uusia näkökulmia ja toteuttamisvaihtoehtoja työni tarjoaa viulunsoiton opetukselle?
- Miksi instrumenttiopetusta tarvitsee muuttaa?
- Mitkä ovat hankkeeni toivotut tulokset ja miten niihin päästään?

Lisäksi haen vastauksia johdannossa mainitsemini asioihin:

- Mitä vaatimuksia viulunsoiton opetus asettaa oppimisympäristölle?
- Millaisia ovat käyttämäni online-opetusohjelmat?
- Mitä lisäarvoa etäopetuksen yhdistäminen lähiopetukseen (monimuoto-opetus) voisi tuoda soitonopiskeluun?
- Mitä uutta verkko-opetus tuo viulunsoiton opetukseen?

Seuraavaksi kuvaan etäopetusprosessin etenemistä yllä oleviin kysymyksiin vastaten ja lopussa arvioin kokeilun tuloksia eri näkökulmista. Keskiössä on tarve saada muutosta perinteiseen viulunsoiton lähiopetukseen. Muutosta, joka tasa-arvoistaisi musiikinopetuksen piiriin pääsemistä myös syrjäseuduilta, tukisi opetussuunnitelman konstruktivistista oppimiskäsitystä ja oppilaan omaa ongelmalähtöisyyttä, reflektiota ja motivaatiota.

3 Etäopetusprojekti – projektin vaiheet

Lähdin etsimään taustatietoa ja esimerkkejä aiemmista etäopetuskokeiluista ja tutustuin etenkin videoneuvottelulla tehtyihin etäopetusmuotoihin. Löysin ensimmäisenä Metropolian musiikkileikkikoulun etäopetuskokeiluun Helsingistä Inariin. Opintojeni ohessa löysin myös Tromssan ja Piteån musiikkikorkeakoulujen kanssa yhteistyössä tehdyn Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Lapin musiikkiopiston etäopetuskokeilun (Nissi 2010). Ennestään tuttu asia oli Minifiddlers; 2012 käynnistynyt viulisti Maarit Rajamäen Caprice Oy:n hallinnoima, Géza Szilvayn viulunsoitonopettajien etäkoulutusohjelma.

Suomen ensimmäisiä mannertenvälisiä etäopetuskokeiluja järjestettiin Maarit Rajamäen johtaman Caprice ky:n ja Helsingin Puhelinyhdistys HPY:n yhteistyönä jo lokakuussa 1997. Kyseessä oli videokonferenssi, joka toteutettiin maailmalla virtuaalisen musiikinopetuksen johtavan pioneerin, Pinchas Zukermanin, mestariluokkaopetuksena. (Rajamäki 2007.) Myöhemmin Rajamäki on toiminut promoottorina muun muassa Särestö-Akatemian mestarikurssijärjestelyissä vuonna 2003. Kyseessä oli jälleen viulun mestarikurssi, jossa kokeiltiin asynkronista opetusta. (Ruippo 2015, 60).

Lapin musiikkiopisto aloitti instrumenttiopetuksen etäopetuskokeilun Rovaniemeltä Po-siolle vuonna 2000 (Rantasuo 2006, 350–351) ja Oulussa tehtiin vuoden mittainen etäopetuksen kokeilu ammattikorkeakoulun opetusharjoittelun yhteydessä syksystä 2009 alkaen Vi r Music–hankkeella, joka on kansainvälinen musiikin etäopetusta toteuttava, tutkiva ja kehittävä hanke. Pohjois-Suomessa etäopetuksen merkitys näkyy Etelä-Suomea selvemmin, kun välimatkat ovat pidempiä (Nissi 2017). Tarve etäopetukselle on syntynyt syrjäseutujen ja haja-asutusalueiden koulutus- ja kulttuuritarjonnan rajoituneisuudesta johtuen. Musiikin etäopetukseen liittyy paljon ennakkokäsityksiä ja varautuneisuutta, mutta kokeilussa sekä opettajien että oppilaiden kokemukset olivat laitteiden toimiessa pääosin niin myönteisiä, että etäopetusharjoittelua päätettiin Oulussa jatkaa lukuvuonna 2010–2011. (Nissi 2010.)

Etäopetuskokeilua aloittaessani oma ajatukseni oli kehittää instrumenttipedagogiikkaa tieto- ja viestintäteknikan avulla. Halusin laitteiden ja palvelujen tärkeän laadullisen osan lisäksi keskittyä erityisesti opetustilanteiden tarkasteluun.

3.1 Suunnittelu

Opetuskokeiluni pohjautuu Suomessa 1990-luvun lopulla alkaneeseen musiikin etä-opetuksen kehitykseen. Asiasta kiinnostuneet musiikinopettajat ja -kasvattajat ovat olleet virtuaaliopetusta edistävinä tekijöinä tekniikan ja etäopetuksen kehittyessä. (Ruippo 2015, 21.)

Mainitsin jo aiemmin luvussa 2.3, että ajankäyttö perheissä on rakenteellisten ja yhteiskunnallisten muutosten myötä muuttunut. Vuosien varrella olen saanut huomata, että yhä enemmän jotkut lapset ja nuoret saavat pärjätä muun muassa soittotunneilla itsenäisesti jo varhain. Toiset vanhemmat ovat niin kiireisiä, että eivät ehdi kuljettaa tai olla mukana lastensa harrastuksessa. Toisilla vanhemmat pysyvät hyvin mukana myös harrastuksissa aikatauluhaasteista huolimatta. Välimatkat Suomen kokoisessa maassa ovat kaupunkien sisällä (etenkin ajallisesti) pitkiä alati muuttuvassa liikenneverkostossa, opetuksellisesti täydellisempää ja kutakin perhettä miellyttävämpää opetuspaikkaa etsittäessä – maakuntien välimatkoista puhumattakaan.

Minulla on toisessa työpaikassani Tampereen Suzukikoululla (taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärä) oppilaana kaksi lasta perheestä, joka kulkee soittotunnille kerran viikossa matkaten kaksi ja puoli tuntia suuntaansa. Kesällä 2017 he kysyivät isommalle lapselle mahdollisuutta kesätunteihin, jotta pitkältä soittotuntitautilta välttyttäisiin. Samalla onnistuisi myöhemmin kesällä olevalle musiikkileirille valmistautuminen. Mietimme miten kaikille järkevällä tavalla järjestäisimme tunnit, kun matka on pitkä. Päätimme kokeilla etäopetusta. Ajatuksen etäopetukseen sain rehtorimme esimerkkiä mukaillen (Haapanen 2017). Hän oli itse opettanut pianonsoittoa aikuisille verkkokurssina lähettämällä oppimateriaaliksi videoita etäopetusoppilailleen. Tässä opetuksessa oppilaan tuli katsoa videokameralla kuvattu video, harjoitella läksyt parhaansa mukaan ja lähettää video oppimastaan takaisin opettajalle. (Haapanen 2017.)

Välimatkaa oppilaiden ja minun välillä helpottaakseni sain tästä ensimmäisen idean ylimääräisiin kesätunteihin, joita lopulta muutamakin oppilaani halusivat. Aivan tällaiseen videoihin pohjautuvaan verkko-opetukseen en kuitenkaan halunnut ryhtyä. Minulle oli tärkeää, että kohtaisin oppilaan, etenkin lapsen, mahdollisimman reaaliaikaisesti. Mietimme etäopetukseen soveltuvia välineitä, mutta tiedossa oleva Minifiddlersien käyttämä Ciscon-laitteisto ja Elisan mahdollistama erityistekniikka (International Minifiddlers 2013) oli monimutkainen ja aivan liian kallis käyttötarkoitukseemme. Puhumat-

takaan siitä, että sellaista määrää teknisiä laitteita olisi ollut omaan kotiin helposti mahdollista sijoittaa. Parhaaksi tähän oppilaitteni kesäleirille valmistamiseen koimme Skypen ja sillä lähdimme liikkeelle.

Kesällä 2017 Suzukikoulun yksi Kuortaneella ja yksi Tampereella asuva oppilaani halusivat kesätunteja. Ajatus siitä, että oppilaani Kuortaneelta kulkisi silloin tällöin Tampereelle ja minä tulisin yhtä tuntia varten Helsingistä samaan paikkaan ei kuulostanut kovin järkevältä. En myöskään halunnut kulkea Helsinki–Tampere-väliä vain toisen Tampereella asuvan oppilaani vuoksi. Halusin kuitenkin tarjota perheille heidän haluamansa kesätunnit ja sain rehtorilta luvan opettaa tunnit etäopetuksena. Sovimme aika-tauluun yhden tunnin kerrallaan sähköpostin tai muun viestikanavan välityksellä. Sovimme kuitenkin hyvissä ajoin (esimerkiksi edellisellä tunnilla) sekä minulle että oppilaan perheelle alustavasti sopivan viikon, johon ei juuri oltu suunniteltu jotain kesälomamatkailua tai muuta lomatekemistä. Kesätuntien ajatus oli pitkän kesäloman aikana kehittää ja muistutella mieleen kevään aikana opittuja taitoja ennen tulevaa kesäleiriä ja syksyn tunteja.

Kun etäopetushankkeen ajatus kypsyi, mielessäni taustalla oli ajatus ennen kaikkea kehittää omaa opettajuuttani ja tarve löytää keinoja kaupunkien yli toimivalle kansalliselle opettamiselle. Viimeksi mainittu tarve toimi myös todellisena prosessin alkusysäyksenä, kun toiset omista oppilaistani asuvat hyvin kaukana. Silloin aloin etsiä tietoa jo aiemmin mainitsemistani etä- ja verkko-opetuksen tavoista ja yllätyin lopulta siitä, kuinka paljon hiljaistakin työtä on jo tehty.

3.2 Toteutus

Tässä luvussa kerron etäopetuksessa käyttämäni ohjelmista ja opetukseen tarvittavista apuvälineistä. Sain etäopetusteni loppuvaiheessa tietoteknisten välineiden lisäksi ammattitasoisen web-kameran ja mikrofoniin kokeiltavakseni. Niiden tarkempaan arviointiin olisi toki tarvittu oppilaiden tietokoneisiin samanlaiset laitteet, mutta tämäkin kokeilu tehosti omaa ajan jakamistani ja käsitystäni etätunnille valmistautumisesta opettajan näkökulmasta, kun huomioitavia asioita oli enemmän. Kuvaan luvussa myös etäopetuskokeiluni toteuttamista ja siitä syntyneitä ajatuksia tarkemmin.

3.2.1 Tarvittavat tekniset apuvälineet

Toteuttamaani etäopetuskokeiluun käytin sekä Skypen että Lesonon ohjelmia. Niiden lisäksi on paljon muitakin videoneuvotteluohjelmia, joita on mahdollista käyttää musiikin instrumenttiopetuksessa. Erilaisista verkkokokousjärjestelmistä mainittakoon esimerkiksi Adobe ConnectPro (Ruippo 2011, 366). Soiton (ja laulun) etäopetuksessa on tähän asti käytetty lähinnä vain videoteknologioita. Videoteknologialla tarkoitetaan teknisesti ottaen videoneuvottelua ja verkkolähetystä. Etäopetuksessa yleisempää on videoneuvottelun käyttö. Siinä vuorovaikutteisuus on kaksisuuntaista ja näin ollen vain yhteen suuntaan toimivaa verkkolähetystä moninaisempaa (Ruippo 2011, 366; Ojala 2006, 76). Videoneuvottelussa toteutuu reaaliaikainen videon ja äänen toisto, jossa liikkuvan kuvan avulla sekä opetustilanne että oppiminen tulee mahdolliseksi (Ruippo 2011, 366).

Schramm (1979) on todennut, että ”mikään väline ei ole ylivoimaisesti paras kaikkeen opetukseen” (Ruippo 2011, 365). Tästä syystä olin halukas kokeilemaan kahta erilaista suhteellisen helposti saatavilla olevaa etäopetusalustaa. Oman etäopetukseni lähtökohtana oli mahdollisimman vähäinen laitteiden ja alustojen käyttö, jotta lisäkustannuksilta sen suhteen vältyttäisiin. Halusin myös etsiä opetustapaa, joka olisi mahdollinen toteuttaa mitä todennäköisemmin oppilaiden perheissä jo olevilla laitteilla. Luettuani Metropolian Virtuaali-muskarihankkeesta päädyin valitsemaan hyvin yleisesti monella käytössä olevan Skype-ohjelman yhdeksi toteutusväyläksi. Tähän tarvitaan jokin tietoverkko-laite (tietokone, kannettava tietokone, tabletti tai parhaimmassa tapauksessa vain jopa puhelin) ja Skypen sovellus ladattuna jollekin näistä etäopetustilanteeseen käytettävistä laitteista. Puhelin tosin ei sovellu musiikin opetukseen kovin hyvin äänellisten ja vähintäänkin kuva-alallisten puutteidensa vuoksi. Skypen perustoimintojen lataus ei maksa kummallekaan osapuolelle mitään. Käyttäjä saa oman tilin luotuaan muodostaa yhteyden haluamaansa henkilöön, soittaa äänipuheluita, videopuheluita sekä lähettää Chat-viestejä ilmaiseksi.

Etsin eri opetusväyliä ja keskustelin asiasta monien opettajien kanssa. Skypen jälkeen toiseksi opetuskanavaksi löysin kuviossa 4 näkyvän mielenkiintoisen palvelun nimeltään Lesono. Lesono on Pop & Jazz Konservatoriolla opiskelleiden muusikoiden kehittämä, musiikin etäopetukseen optimoitu palvelu, johon ei tarvita erillistä sovellusta (Mällinen 2018) – vain oppilaitoksen maksullinen sopimus palvelun käytöstä.

Kuvio 4. Lesono-oppitunti alkamassa 13.3.2018.

Lesonon käyttömaksu perustuu palvelun suuruuteen, jossa maksuperusteena on aika. Näin ollen oppilaitos ostaa opetusminuutteja. Oppilaalle tämäkin palvelu on maksuton. Opettaja voi Lesonon kautta säädellä tunnin aloitusta, lopetusta ja osittain tunnin kulkuakin. Tämä tarkoittaa sitä, että vain opettaja voi aloittaa ja lopettaa tunnin. Ryhmäopetuksessa hän voi hiljentää mahdollisesti yhteyden toisessa päässä riehaantuneen ryhmän tai yksittäisen henkilön kesken tunnin opetusmuodosta riippuen. Palvelun kautta voi lähettää esimerkiksi jo koneella valmiina olevia nuotteja, kirjoittaa itse nuotteja ja laajemmalla versiolla jopa kuvata ja nauhoittaa oppitunteja (Mällinen 2017).

Molempien etäyhteyksien käyttämiseen tarvitaan tietokoneen käytön perusosaamista ja tietenkin internet-yhteys. Tämän ajan nuorille tällä mittakaavalla tarvittavat taidot eivät näytä olevan minkäänlainen ongelma. Asiaa hieman rajaava tekijä aivan pienimpien koululaisten kanssa on Skype-tilin tai sähköpostin käyttö, joita toimintaan tarvitaan.

Itse perehdyin vain edellisiin ohjelmiin ja palveluihin niiden helppokäyttöisyyden ja Lesonon kehittäjien jatkuvan teknisen tuen vuoksi. Muitakin videoneuvottelun sisältäviä palveluita sekä ohjelmia on. Näitä voisi jatkossa kokeilla, jotta optimaalinen etäopetusväylä löytyisi. Kiinnostavaa onkin jatkaa tutkimusta eri ohjelmien parissa, jotta konstruktivistista oppimiskäsitystä palveleva monimuoto-opetus kehittyisi.

Skypen ja Lesonon perustoimintojen lisäksi sain kokeiluni loppuvaiheessa mahdollisuuden käyttää laadukasta kameraa ja mikrofontia muutaman tunnin ajaksi. Omat Genelec G Two -kaiuttimemme toimivat minun puolella hyvänä äänentoistona. Seuraavissa kuvissa 5, 6 ja 7 esittelen kuvan- ja äänenlaatua parantaneet lisälaitteet. Logitechin Carl Zeiss Tessar C930e web-kamerassa oli korkeatasoinen 1080 pikselin resoluutio. Teräväpiirtokamera tarkensi ja terävöitti kuvaa laajalla 90 asteen kuva-alalla. Kamera oli helppo liittää kannettavaan tietokoneeseen (tai pöytäkoneeseen) USB-liitännän avulla. Tämä kyseinen web-kamera sopii täydellisesti vidoneuvotteluihin, joita Skype-tuntini juuri olivat.

Kuvio 5. Logitech webcam HD C930e 1080p terävöitti kuvan laatua.

Kameran lisäksi sain kuviossa 6 näkyvän Audio-Technican U851R-mikrofonin ja kuviossa 7 näkyvän PreSonus AudioBoxin parantamaan äänenlaatua.

Kuvio 6. Audio-Technica Condenser Boundary Microphone U851R.

Ehdin käyttää mikrofonia kahdella eri oppilaan soittotunnilla, ja koska itse en äänen laadullista eroa voinut tilanteessa kuulla, niin kysyin 10- ja 16-vuotiailta oppilailtani kuulivatko he eron. Testasin heillä äänenlaadun kuulemista soittamalla vain MacBook Pro -kannettavani omaa mikrofonia käyttäen ja heti perään lisättyä mikrofonia käyttäen. Kumpikaan oppilaistani eivät kuulleet merkittävää eroa. Tämä tuntui mielestäni hyvin erikoiselta, kun kyseessä oli kuitenkin laadukas laite, joka toisti äänen korkeuksia välillä 30–20 000 Hz, ja äänenlaadun kuunteluun harjaantuneet oppilaat. Päädyin siihen, että äänenlaadun eron kuuleminen tai kuulemattomuus johtui oppilaiden laitteissa olevasta äänentoistosta. Mikäli tietokoneen kaiuttimien kapasiteetti ei riittänyt toistamaan mikrofonin välittämää laatua, ei sen kuuleminen tietenkään ollut mahdollista.

Kuvio 7. PreSonus AudioBox, jonka avulla voi säätää mikrofonin asetuksia.

3.2.2 Monimuoto-opetus

Monimuoto-opetuksesta puhuttaessa tarkoitetaan lähiopetuksen ja etäopetuksen yhdistämistä (Ojala 2006, 75). Siitä käytetään myös nimitystä sulautettu tai verkkoavusteinen opetus. Omien oppilaitteni kohdalla tämä on tarkoittanut jokaviikkoisia lähi- eli kontaktitunteja kasvotusten ja sen lisäksi muutaman kuukauden kokeilujaksolla toteutettua reaaliaikaista etäopetusta sovitusti joko Skypen videopuhelutoiminnolla tai Eepos-oppilasrekisteriohjelmamme kautta toimivalla Lesono-palvelulla.

Verkko-opettaminen ei automaattisesti ole tehokasta, yhteisöllistä tai oppimista kehittävää toimintaa (Salavuo 2011, 347). Tavoite verkkoon viedyssä opettamisessa on usein jalostaa opetusta pedagogisesti antoisaksi nykyaikaisiin oppimiskäsityksiin nojaten. Näissä oppimiskäsityksissä kyse on oppijakeskeisyydestä, ongelmalähtöisyydestä ja ryhmä- tai joukko-opetuksessa toki myös yhteisöllisyydestä (Brown & Campione 1994, 229–270; Hakkarainen ym. 2004, 101–102) Opetusympäristön siirtyminen verkkoon

tarkoittaa välittömästi ajasta ja paikasta riippumattomaksi tulemista, tasa-arvon lisääntymistä etenkin pitkien välimatkojen alueilla ja opintosisältöjen rikastuttamista (Ruippo 2015, 10; Sibelius-Akatemia 2004, 58). Verkossa toimiminen on nykyään ihmisille jo tuttua ja arkipäiväistä. Monimuoto-opetuksen onkin tarkoitus tarjota monipuolisempia opiskelumahdollisuuksia, lisätä vuorovaikutuksen mahdollisuuksia ja saada opiskelusta helpompaa useimmille luontaiseksi tulleen verkkoympäristön puitteissa. Teknologian avulla voidaan pyrkiä kehittämään ja saamaan aikaan pedagogista muutosta – luodaan tarve miettiä opetus- ja opiskelustrategioita uudella tavalla (Salavuo 2011, 346–355).

3.2.3 Etäopetuskokeilu

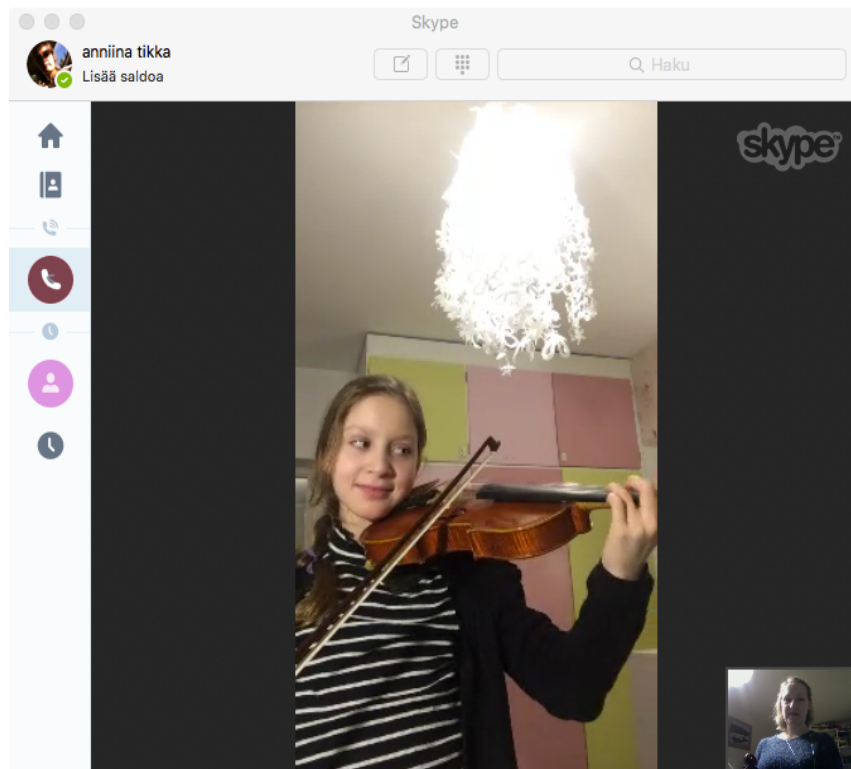
Tampereella opetan, koulun nimen mukaisesti, pääsääntöisesti Suzuki-menetelmällä. Menetelmään kuuluu vanhempainkoulutus, koska pääsääntöisesti lapset ovat aloittaessaan hyvin nuoria (Kunnas 2016, 26–37). Lapsi voi siis soittoharrastusta aloittaessaan olla esimerkiksi 3-vuotias, jolloin soiton harjoittelu on lähtökohtaisesti soiton ja soittimen kanssa leikkimistä – soittotunnilla opettajan ja kotona vanhemman johdolla. Harrastuksen alkuvaiheessa tähän vanhempainkoulutukseen kuuluu kulloinkin kyseessä olevan instrumentin perusteiden opettaminen vanhemmalle, isovanhemmalle tai muulle päivittäisestä harjoittelusta kotona huolehtivalle henkilölle. Vähitellen lapsen ottaessa soitinta haltuun opettaja ohjaa vanhempaa opettamaan lasta, jotta kotiharjoittelu sujuisi mahdollisimman oikein ja olisi näin myös tehokasta. Tästä johtuen oppilaitteni vanhemmat ovat melko valveutuneita soittamiseen liittyvissä asioissa. Sen vuoksi kokemukseni mukaan, jos opettajan ohjeita noudatetaan tarkasti, voi etätunteja ottaa mukaan jo hyvinkin varhain.

Syksyllä 2017 aloitin varsinaisen oman etäopetuskokeiluni viiden oman oppilaani kanssa normaalien lähituntien ohessa. Lähetin ensin sähköpostilla suunnitelman ja liitteestä löytyvän lupakyselyn oppilaitoksemme rehtori Niina Haapaselle. Jäin osittain jännittyneenä, vaikkakin luottavaisena, odottamaan työnantajani vastausta. Rehtorin hyväksyvän vastauksen saatuani lähetin oppilaitteni vanhemmille toisen selvityksen YAMK-opintoihini liittyvästä etäopetuskokeilusta ja kysyin vapaaehtoisia. Alun perin kiinnostusta etäopetukseen olisi ollut enemmänkin, mutta viikoittaisen lisätuntihetken tullessa todeksi aikapula rajoitti muutamien osallistumista. Mitään lisäresursseja ei palkkaa varten näihin tunteihin ollut, joten annoin etäopetustunnit oppilailleni ilmaiseksi heidän omien lähituntiensä lisäksi. Sain onnekseni kokeiluun osallistumaan eri ikäisiä ja tasoi-

sia lapsia. Lapsista nuorin oli 4-vuotias tyttö ja vanhin 16-vuotias poika. Oppilaiden yksityisyyden suojaamisen vuoksi kuvaan heitä kyselyissä ja tuntikuvauksissa nimityksillä oppilas A, oppilas B ja niin edelleen.

Tiesin jo alkuvaiheessa, että tärkeä osa kokeilua tulisi jossain vaiheessa olemaan kyselyt ja mahdollinen kuvaaminen, joten katsoin parhaaksi heti kysyä oppilaitteni vanhemmilta luvat kuvaamista varten. Vielä siinä vaiheessa en tiennyt tulisinko työssäni käyttämään apuna kuva- vai videomateriaalia. Kaikki vanhemmat myönsivät ilokseni luvan lastensa kuvaamiseen molempia materiaaleja varten.

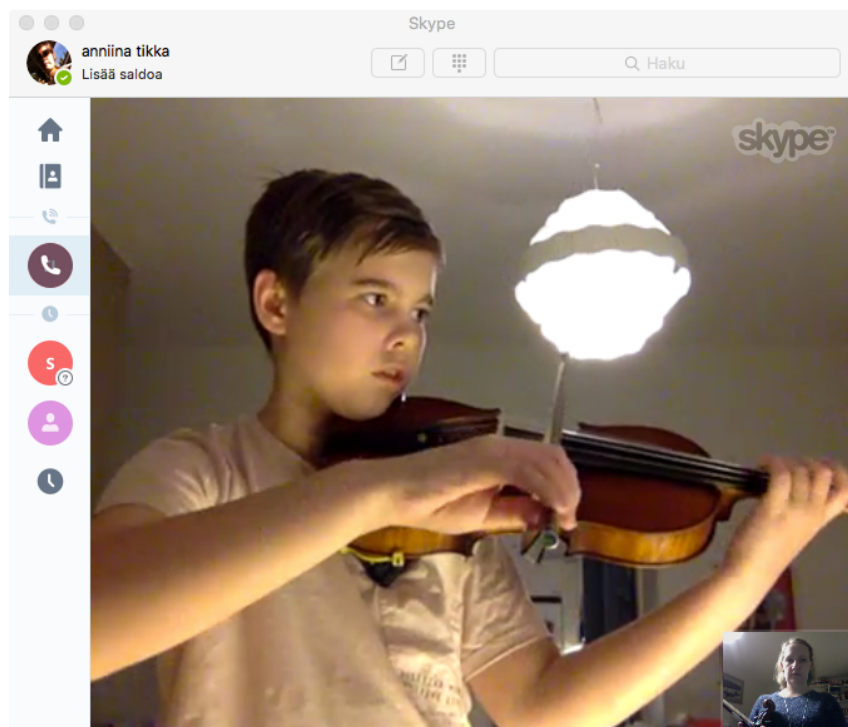
Tein etäopetuskokeiluni kahdessa vaiheessa, kahdella eri palvelimella. Ensimmäisessä vaiheessa marras-joulukuussa 2017 käytin opetusväylänä Skype-videopuhelua. Oppilaistani suurin osa käytti ja osallistui tunnille vanhempiensa käyttäjätilin avulla. Alla olevissa kuviossa näkyy opettajan ruudulla näkyvä kuva: oppilas näkyy suurempana ja opettajan oma kuva näyttäytyy pienenä ruudun alareunassa. Pienestä kuvasta pystyy hyvin itse seuraamaan minkälaisen kuvakulman oppilas näkee opettajasta. Kuviossa 8 iältään 10-vuotiaan oppilaani kuvaa lähettävä kamera on pienempi, puhelimen kamera. Siitä syystä kuva on rajatumpi ja mustareunainen.

Kuvio 8. 10-vuotias oppilaani etätunnilla Skypen välityksellä 23.1.2018.

Skypen videopuhelulla aloittaessani koin ensin, että oli helpompi opettaa musiikillisia asioita. Tämä tuli vastaan etenkin 4-vuotiaan oppilaani ja hänen äitinsä kanssa. Tyttö oli odottanut etätuntia viuluineen ruudun takana jännityksellä ja oli riemuissaan nähdessään minut heidän tablettinsa ruudun välityksellä. Hän hyppi ja pomppi tasajalkaa riemuissaan. Ensimmäinen tunti meni mukavasti. Kuvayhteys tosin pätki muutaman kerran ja jäin miettimään oliko ongelma minun vai oppilaan internet-yhteydessä vai ken ties jommankumman laitteessa. Alkuvaiheessa käytin itse vain kannettavan MacBook Pro:n omaa kameraa sekä mikrofonia ja pienehköjä Logitechin kaiuttimia vahvistimella.

Aloittaessani etätuntikokeilua muutamalla tunnilla kuvakulma oli koko ajan sama. Huomasin vähitellen, että asentoa oli kokonaisuudessaan vaikea seurata. Alkuvaiheessa laite on kaiken muun huomioitavan asian kanssa yksi ylimääräinen tekijä lisää. Siihen piti todella totutella. Nyt vanhempi joutui opettelemaan lisää asioita konstruktiviseen tapaan ja lapsensa lisäksi huomioimaan ruudun alareunassa pienenä ikkunana näytettyvää kuva-alaa. Kuva-alassa näkyvä osa oppilaasta oli tärkeä, jotta se välittyi opettajalle mahdollisimman samalla tavalla kuin lähitunnilla. Kuvakulma saattoi vaihdella mikäli lapsi liikkui alussa valitulta soittopaikaltaan. Pian kuitenkin minä yhdessä oppilaitteni vanhempien kanssa totuimme laitteitten kanssa toimimiseen.

Kuvio 9. 14-vuotias oppilaani etätunnilla Skypen välityksellä 23.1.2018.

Huomasin, että asentoa oli hankalampi seurata lähituntiin verrattuna, kun ei voinutkaan liikkua lapsen eri puolilla. Vähitellen osasin ja huomasin ohjeistaa vanhempia paremmin kääntämään kameraa kokeiltuani ensin pieniä kameran kääntöjä itse. Kameran kääntämisen avulla pääsin moniulotteisemmin tarkastelemaan pieniä yksityiskohtia, kuten esimerkiksi viulun paikkaa olkapäällä lapsen takaa tai jousikäden peukaloa jousen alla. Kuviossa 9 kuva-ala on suurempi kuin kuviossa 8. Oppilaalla on käytössään kannettava tietokone. Soittoasennon näkee kokonaisuudessaan nyt paremmin. Myöhemmin tilanteiden ja laitteiden tultua tutuksi saatoin pyytää myös oppilasta kääntämään kameran edessä. Tämä osoittautui pienen soittimen kanssa ehkäpä jopa helpommaksi toteuttaa kuin kameran kääntäminen.

Akustisesti oppilaiden tilat olivat melko samanlaisia. Minulle ei välittynyt esimerkiksi kaikua kuin yhdeltä ainoalta oppilaalta. Pääsääntöisesti kaikki soittivat olohuoneessa, koska tilaa oli sellaisessa huoneessa luonnollisesti eniten. Yleisesti ottaen myös tekstiileitä, kuten mattoja, sohvia ja nojatuoleja oli kaikilla tilaan nähden suunnilleen yhtä paljon. Tämän yhden oppilaani kotona oli puolestaan hyvin avoin olohuone-keittiö-tila, vähän tekstiileitä ja huonekaluja. Hieman suurempi kaikuminen häiritsi kuuntelemista alkuun, mutta totuin ääneen ja muokkasin pedagogiikkaa, opetettavia asioita, sen mukaan. Pidin pidempiä taukoja oppilaan puheen tai soiton sekä oman puheeni tai soittoni välillä. Teetin pääasiassa enemmän teknisiä tehtäviä, jotka eivät häiriintyneet kaiusta.

Prosessin alkuun pääsemisen jälkeen huomasin väsyväni. Oikein mitään muuta en tuntunut saavan aikaiseksi kuin työtehtäviini kuuluvat työni. Tällä tarkoitan opetustani lähitunteina molemmilla opistoilla, joissa työskentelin. Pidin etätunteja pääsääntöisesti torstain ja lauantain välillä. Eniten voimia vei oma vaativuuteni. Vaadin sekä itseltäni että oppilailtani hyviä tuloksia ja niitä oli nyt vaikea toteuttaa kaikilla osa-alueilla. Työn tekeminen opiskelun ohessa tuntui raskaalta alkusyksystä todetun ensimmäisen raskauteni edetessä. Olisin halunnut oman opetustyöni ohessa edetä opinnäytetyöni osalta nopeammin ja selkeämmin. Olisin halunnut saada materiaalia hankittua ja tätä varten olisin tarvinnut aikaa ajatella, tehdä miellekarttaa ja jäsentää ajatuksiani. Vuoden pimein aika yhdistettynä täysin uuteen asiaan elämässäni; lapsen odotukseen, sen ravinnollisiin rajoituksiin ja vähäiseen vapaa-aikaan mieheni kanssa puuduttivat toden teolla. Lopulta eräänä perjantaina sain yllättäen piristävän puhelun Tampereen Suzuki-koulun rehtorilta, joka kertoi koulun ottavan käyttöön Lesono-etäopetuspalvelun. Tämä

oli mahtava uutinen ja sai työhöni uuden näkökulman voimin virtaa. Piristyin pelkästään saamastani tiedosta ja jaksoin taas tehdä töitä urakalla.

Otin marraskuun puolivälin jälkeen itselleni käyttöön uudenlaiset laitteet. Yhdistin oman nuottitelineellä nojaavan iPad-tablettini Genelecin laadukkaisiin G Two- aktiivikaiuttimimme sekä siihen yhdistettyyn F One -aktiivisubwooferiin. Ääni ja yhteys paranivat uudessa asunnossamme. Yhdellä kertaa tosin huomasin teini-ikäisen oppilaani etätunnilla äänenlaadun olevan huonompi kuin muilla. Ääni oli karkea enkä oikein erottanut äänen värejä tai nyansseja lainkaan. Liekö hänen äitinsä kannettavan tietokoneen mikrofoni jotenkin edellisiä laitteita huonompi. Tässä huonolaatuisen äänen tilanteessa pääsin tosin hyödyntämään oppilaan omaa itsearviointia, kun hän reflektoi soittoaan. Huomattuani, että en itse pystynyt tarkasti erottamaan musiikillisia asioita, päätin kysyä oppilaalta.

Toisessa vaiheessa tammi-helmikuulla 2018 siirryin pääasiassa Lesono-palvelun käyttöön. Lesonon kanssa ilmeni, että palvelu ei ole tuettu Macintoshin internet-selaimen, Safarin, kanssa. Jouduimme oppilaitteni kanssa asentamaan koneillemme Google Chrome -selaimen jos sellaista ei tietokoneella vielä ollut. Sain harmikseni myös kuulla, että palvelu ei vielä toiminut iPadilla, joten jouduin siirtymään uunituoreelta työhön tarkoituksella ostamaltani laitteelta takaisin vanhempaan, muistiltaan täydempään ja hitaampaan MacBook Pro -kannettavaan tietokoneeseen. Genelecin kaiuttimet sain onneksi edelleen yhdistettyä koneeseen, jotta ohjelmien vertailu oli edes siltä osin mahdollisimman samanlaista. Yritin vertailla etäopetusohjelmia mahdollisimman objektiivisesti. Päädyin kuitenkin siihen johtopäätökseen, että valitettavasti kaikesta Lesono-palvelun kehittäjien ja markkinoijien ystävällisestä tuesta ja avusta huolimatta, äänen laatu ei ollut oleellisesti Skypeen videopuhelua parempi.

Koen, että projektia kuvaavinta olisi kirjoittaa muutamasta erilaisesta etäoppitunnista. Ensimmäisenä kirjoitan 16.3.2018 Lesono-palvelulla Eepos-oppilasrekisterin kautta pidetystä 30 minuutin etätunnista 16-vuotiaan poikaoppilaani kanssa.

"Moi!" (minä)
 "Moi!" (oppilas)
 "Mulla meni pari minuuttia, kun säädin näitä..." (selitän osoitellessani lisälaitteita)
 "Nyt mä en kuule." (oppilas)
 "Et kuule mitään. Okei. Oota hetki." (puhun itsekseni ja etsin edellisellä tunnilla löytämäni mikrofoni-kuvakkeen valikosta)
 "Kuuletko nytte?" (kysyn oppilaalta painettuani kuvaketta)
 "Nyt kuuluu!" (oppilas)

Näin alkaa tuntimme, kun olen kytkenyt kannettavan tietokoneeni kaiuttimiin sekä lisännyt koneeseen AudioBoxilla vahvistetun ammattikäyttöön soveltuvan Audio-Technican mikrofonin ja Logitechin web-kameran. Hienoa, yhteys on saatu! Pyydän oppilastani vielä kertomaan jos ei välillä taas kuulisikaan mitään, sillä samanlaisella laiteyhdistelmällä muutama päivä sitten ääniyhteys jostain syystä ajoittain katosi, kunnes kävin painamassa mikrofonin kuvaketta uudestaan. Selitän, että tällä kertaa käytössäni on lisälaitteet, joita oppilaani voisi kommentoida tunnin sopivassa kohdassa niin pyytäessäni. Tämän jälkeen aloitamme soiton tutkintoon harjoitetuilla asteikoilla. Ohjeistan vielä tutkinnossa muistamaan kaarilla soittamisen asteikkojen yhteydessä, kun aikataulusyistä emme kaikkia versioita ole aina tunnilla soittaneet. Kiinnitän myös huomiota oppilaan soittopaikkaan. Hän soittaa nyt olohuoneessa, kun edellisellä etätunnilla hän oli omassa huoneessaan. Keskustelemme tilasta:

- "Viimeks sä taisit olla sun omassa huoneessa." (huomaan ympäristön eroavaisuuden)
- "Joo, silloin mä olin mun omassa huoneessa." (oppilas vastaa)
- "Ja nyt sä oot taas olohuoneessa, niinkö?" (kommentoin)
- "Joo." (oppilas)
- "Oliks erilaista soittaa omassa huoneessa?" (kyselen)
- "Oli se vähän silleen ahtaampaa ja silleen niinku äänellisestiki pienempää, ku täs on paljon enemmän tilaa ja ilmavampaa." (oppilas kuvailee)
- "Nii justii. Äänellisesti pienempää. Mitä sä tarkoitat sillä?" (utelen)
- "No. Vähän tunkkasempi. Tässä soi ja kaikuu enemmän." (oppilas selventää)

Pyydän oppilastani kuuntelemaan kuuleeko hän minun soitossani ylimääräistä kaikua. Kun häiritsevää kaikua ei kuulu, jatkamme seuraavalla asteikolla. Pyydän As-duurissa des-ääniä matalammiksi ja harjoittelempu puhtautta hetken. Oppilas soittaa kolmisoinnut. Muisti vähän pätkii. Ohjeistan äänissä ja soitan itse malliksi. Käännyn kameraan niin, että oppilas näkee sormenpäätäni. Harjoittelempu puhtautta kolmisoinnuissa. Kyselen kappaleiden osalta miten säestys pianistin kanssa viimeksi meni. Sen jälkeen soitan tutkintokappaleiden lähtöjä. Harjoittelempu jousen vauhtia karkijousesta lähtevään kappaleeseen. Kuvailen ja näytän kuinka itselläni ihan polvet koukistuu ja otan voimaa maasta, kun haluan jouselle vauhtia. Oppilas soittaa paremmin. Sovimme tutkintoon tulosta, käytännön asioista ja toivotan hyvää partioleiriä. Tunti päättyy, kun valitsen valikosta toiminnon "lopeta tunti".

Toinen tunti, josta kerron on lyhyempi 4.4.2018 pidetty 15 minuutin etätunti 4-vuotiaan tyttöoppilaani kanssa. Skypen videopuhelu hälyyttää:

”No moikka.” (vastaan samalla, kun alan säätää kuvaa. En näe oppilaistani mitään.)
 ”Terve.” (vastaa äiti ja lapsi hihkuu vieressä)
 ”Hetkosen.” (minä)
 ”Oho!” (oppilaan äiti) ”Hupsista!” (sanoo oppilas, kun painan videokameran painiketta ja kuvani häviää näkyvistä)
 ”Nyt näkyy.” (oppilaan äiti)
 ”Mä en näe teistä mitään.” (sanon ja lopulta klikkaan koko ikkunan vahingossa kiinni)
 ”Okei.” (oppilaan äiti)
 Äänilyhteys säilyy ja selitän mitä tapahtui. Hetken säädän asetuksia ja oppilaan kuva avautuu ruutuun.
 ”Nyt näkyy!” (hihkaisen ja oppilas nauraa hihittää iloisesti)

Päivitämme lyhyesti kuulumiset ja soittotunti pääsee alkuun. Oppilas ottaa viulun kainalonsa ja äiti toteaa, että nyt on väärä jousi. Ihmettelen naurahdellen, että mikä se sellainen väärä jousi on. Lapsen hihittäessä äiti selittää, että kyseessä on hänen jousensa. Oikea 16-osaviulun jousi löytyy oppilaan käteen ja viulu asettuu leuan alle. Kysyn, että mitä saan kuulla ja pyydän samaan hengen vetoon jos oppilas soittaisi viimeisimmän kappaleensa kokonaan. Tyttö vastaa: ”joo”, äiti muistuttaa vielä staccato-soittoon harjoittelusta peukalosta ja sitten oppilas soittaa T. H. Baylyn Kauan, kauan sitten – kappaleen ja siihen kuuluvan variaation. Teeman jälkeen variaatiota kuunnellessani kuvassa vilahtaa muistutuksena oppilaan äidin peukalo. Keskellä variaatiota sattuu pieni unohdus. Äiti ohjeistaa ottamaan uudestaan variaation 3.rivin alusta ja vielä hän muistuttaa jousikäden peukalosta. Lapsi soittaa kappaleen loppuun.

”No niin. Hienosti meni koko variaatiokin sieltä!” (kiitän lasta ja ohitan pienen unohduksen kommentoinnin)
 ”Ja tota, se alkaa se staccato-jousi aika kivasti sieltä toimia. Sitten, kun on sellainen kohta, jonka sä muistat tosi hienosti niin kuin vaikka se alku.” (soitan pätkän variaation alusta ja jatkan) ”niin siellä tulee oikein hyvä staccato ja vähän pidempi jousi. Sitä jousen pituutta voisi vielä harjoitella koko variaatioon, jotta ääni pysyy samanlaisena, hienona.”

Harjoittelemme tätä muutamia kertoja muutama eri paikkaan. Ensin variaation alkuun, jotta pieni oppilas tietää helpommin, mitä tehdään ja sen jälkeen seuraavaan selkeään taitteeseen. Taito kasvaa ja siirrymme seuraavaan tärkeään asiaan. Pyydän oppilasta sitomaan eli pitämään a-kielen sormen kiinni, kun hän soittaa legaton a–d-kielillä, eli kunnes jousi kääntyy d-kielen ääneen. Lopuksi lisäämme variaation 8-osakuvioiden alkuun vielä vibraton. Kappale on parantunut jo tunnilla paljon. Sovimme uudesta tunnista, juttelemme äidin kanssa seuraavista nuotinlukuläksyistä tulevaa kappaletta silmällä pitäen ja huomaan tytön jo poistuneen kuvasta. Lapsi hassuttelee ja kääntää nuottitelinettä, jolla tabletti sijaitsee. Tämä on hänestä erityisen hauskaa varsinkin, kun äidin juttelu minun kanssani tuntuu hänestä aina hyvin tylsältä. Ymmärtää-

hän sen. Kerron vielä uuden kappaleen kuunteluläksystä ja alamme lopetella tuntia. Oppilas tulee ruutuun vilkuttamaan ja sanomaan heipat. Suljen yhteyden.

Tampereella olevista oppilaistani monen vanhemmat ovat aktiivisesti mukana ja osana lapsensa harrastuksessa, joten kokeilu oli tämänkin vuoksi hyvin helppo ja vaivaton toteuttaa. Tarja Tereska toteaa väitöskirjassaan, että instrumenttioppilaan menestyksekkäälle kehitymiselle suurin edellytys on vanhempien luomalla kodin musiikkiympäristöllä. Myös vanhempien soittotunnilla mukana oleminen ja harrastukseen osallistuminen on tärkeää. Musiikin ammatillista osaamista ei vanhempien osalta pidetä tärkeänä. Tärkeää on, että he itse pitävät musiikista tai jopa harrastavat sitä. (Tereska 2003, 77.) Tampereella vanhempien mukana olo on vaikuttaa varmasti Suzuki-menetelmä, mutta monet ovat lapsensa kehittymistä seuratessaan innostuneet musiikista itsekkin. Soittotunneille osallistuvien oppilaitteni vanhempien aikaisemmat musiikkiopinnot jatkavat heidän elämänikäistä musiikkisuhdettaan nyt vain toisessa muodossa, lastensa soittotunneilla ja kotiharjoittelun ohjaamisessa.

3.3 Ajatuksia etäopetuskokeilun päätteeksi

Erilaiset oppimisympäristöt tarjoavat monipuolisuutta, vaihtelua ja mahdollisuuksia yhdistellä ympäristöjen järjestelmäosasia uudellaisiksi kokonaisuuksiksi. Pantzar toteaa, ettei verkko-opetuksen oppimisympäristöksi kannata hakea mitään yhtä tulkintaa tai mallia (Pantzar 2001, 126).

Lesono-palvelun musiikkiin optimoidusta ominaisuudesta huolimatta ilmeni ajoittain sellaisia yhteysongelmia, että tunti jouduttiin siirtämään Skypeen, jotta sekä oppilaani että minun aika ei mennyt hukkaan. Lesonon toiminta vaati käyttäjiltä Google Chrome –internetselaimen lataamista ja palvelun käyttöä sen kautta. Yhteys saattoi pätkiä jos tietokone oli ollut yhtäjaksoisesti auki pitkään, jolloin toki tilanteessa auttoi, että koneen sulki ja käynnisti uudelleen. Tunnille osallistuminen tapahtui opettajan sähköpostiin lähettämän linkin eli tuntikutsun kautta. Linkkiä klikkaamalla pääsi osallistumaan opettajan kanssa samaan tunti-ikkunaan. Monet vanhemmat kokivat nämä Lesono-palvelun vaatimat edellytykset hankaliksi. Myös Skypen kanssa tuli vastaan etenkin kuvan ajoittaista ja ennalta arvaamatonta rakeilua sekä epätarkkuutta. Ääni toimi usein laadukkaasti. Mainitsin ennalta arvaamattoman rakeilun siitä syystä, että toisinaan yritin ennakoida yhteyden onnistumisen kaikella mahdollisella keksimälläni tavalla, kuten sam-

muttamalla ja käynnistämällä kannettavan tietokoneeni (se usein auttaa yhteysongelmiin), käynnistämällä langattoman verkon uudelleen ja sulkemalla koneella auki olevat ylimääräiset ohjelmat, mutta silti ongelmia saattoi koitua. Lesonon hyvinä puolina todetakaan kuvan melko tasainen ja taattu laatu. Lisälaitteiden eli irrallisen web-kameran ja mikrofonin avulla sekä kuvan että äänen laatu paranivat. Tämän jälkeen palvelu toimi pääsääntöisesti hyvin.

Pedagogisen näkökulman kannalta voidaan todeta, että etäopetus palveli hyvin mielestäni juuri konstruktivismiin *transferoituvien* (= alkuperäisestä uuteen kohteeseen suuntaaminen) tietojen ja taitojen opettamista. Von Wright (1996) pitääkin opittujen tietojen ja taitojen kontekstista vapauttamista tärkeänä (Pulli 2003, 16–17). Koen, että oppilas pääsi etäopetuksessa käyttämään ja näyttämään osaamistaan sopivan erilaisessa oppimisympäristössä. Ympäristö oli oppimisen kannalta erilainen, mutta turvallinen (koti), vaikka opettajan fyysinen läsnäolo puuttui ja toi siten osaltaan uudenlaisen sosiaalisen kontekstin.

4 Etäopetuskokeilun tulokset

4.1 Opettajan kokemukset

Salavuo muotoilee hienosti ajatuksen siitä, että oppimisen tulisi parhaimmillaan olla sisäisen motivaation johdattelemaa, yksilön omasta tahdosta ja tarpeesta, lähtevää toimintaa (Salavuo 2011, 349). Oppijan tulisi ikään kuin nousta oman oppimisensa ja oppimisympäristönsä herraksi. Aina ei tällaisella motivoituneella ja itseohjautuvalla oppijalla ole tarvetta suorittaa mitään arvosanaa ja verkkoympäristöt toimivatkin tarvelähtöisessä opiskelussa välineenä parhaiten. Erilainen oppimisympäristö saattaa myös toisinaan muokata oppijan oppimiskäsitystä ja siten lisätä opiskelumotivaatiota, sillä ympäristöillä voidaan vastata spontaaniin tarpeeseen oppia. (Salavuo 2011, 356–357.)

Etäopetuksen kokeilujoukkoon valikoitui eri ikäisiä ja luonteeltaan sekä taidoiltaan erilaisia lapsia. Lampelan (1995) tutkimuksen mukaan pojat olisivat stereotyyppisen ajattelun pohjalta luonteeltaan vilkkaita ja ominaisuuksiltaan laiskempia harjoittelijoita (Lampela 1995, 70–71). Samanlaisen stereotypiayleistyksen mukaan vanhin oppija olisi taidoiltaan kehittynein. Näin ei kuitenkaan oppilaitteni kanssa ole. Usein tulee mietineeksi minkä ikäiselle etätuntia kannattaa pitää ja kuinka usein tunteja olisi hyvä olla. Tätä on moni pohtinut asiasta keskusteltaessa. Yleinen mielipide on, että alussa kannattaa keskittyä kontakti- eli lähiopetukseen hyvän soittoasennon oppimiseksi. Olen tästä pääosin samaa mieltä. On erittäin tärkeää, että lapsi oppii hyvän soittoasennon eikä virheitä pääse monia pieniä yksityiskohtia sisältävään soittoasentoon eksymään. Haptinen informaatio on lapselle, ja vähän vanhemmallekin oppijalle, tärkeä tiedon välityksen keino (Ojala 2006, 113). Etätunnilla tähän tehtävään olen itse käyttänyt vanhempaa apuna, ja opettajan kanssa tarkasti yhteistyötä tekevä vanhempi onkin osoittautunut korvaamattomaksi apuopettajaksi kotiharjoittelussa. Toki vanhemman apuun luottaminen vaatii etukäteen vanhemman kouluttamista lähitunnilla, jotta kosketuksen tuntu ja tapa olisivat juuri oikeanlaiset.

”Ajattelu on työtä ja vaatii aina aikaa” (Tirronen 2001, 66). Ajatus tukee tarvetta harjoittelun tarkistamiselle etäopetuksena. Pelkkä kerran viikossa tapahtuva lähiopetus saattaa olla liian hidaskäyttö toteutus esimerkiksi uuden soittoteknisen asian opettelulle, jonka olisi oppimisen kannalta ensiarvoisen tärkeää pysyä lihasmuistissa oikeana. Voisiko etäopetusta hyödyntää tässä, vaikka lähiopetus ei poistuisikaan?

Omien kokemusteni valossa olen yhä vahvemmin sitä mieltä, että etäopetus ei yksin tule korvaamaan lähiopetusta niin kauan kuin soiton laadun takaavat (studio)laitteet pysyvät kalliina ja hankalasti hankittavina. Vaihtoehto toki on, että etänä tapahtuvaan äänentoistoon tarvittavia laitteita aletaan tarvita myös johonkin muuhun. Jos vertaa näiden teknisten laitteiden hintojen kehittymistä esimerkiksi jonkin tunnetun pelin laitteisiin, voidaan varmuudella todeta pelilaitteiden hintojen laskevan nopeammin. Tämä johtuu siitä, että satunnaisotannalla pelin pelaajia olisi joukossamme enemmän kuin musiikkiteknologian käyttäjiä. Toivottavaa siis olisi, että ajan kuluessa laadukkaita äänen- ja kuvantoistolaitteiden tarvetta saisi lisättyä esimerkiksi juuri sosiaalisten pelien käytössä. Silloin yleistynyt mikrofonien, kameroiden ja kaiuttimien käyttö voisi madaltaa teknisten välineitten hankintaa etenkin tavoitteelliseen musiikin opiskeluun myös kotona.

Hyviä laitteita käyttämällä soitto on jo nykyään melkein samassa paikassa kuultavaa ääntä vastaava. Arvioin äänenlaatua Sibelius-Akatemian etäopetuksen mestarikurssilla 9.2.2018. Kollegani kertoi Päivyt Mellerin järjestämästä etämestarikurssista viululle ja alttoviululle. Päätin heti mennä seuraamaan opetusta Musiikkitalon Black Box -katsomoon, jossa kuulin vain oppilaan soiton elävänä. Seurasin mestarikurssia mielenkiinnolla sekä viulistin että etäopetuksen näkökulmasta. Sibelius-Akatemian korkeatasoiset laitteet toimivat etäopetuksessa erinomaisesti. Käytössä oli 2–3 kameraa, studio-tasoiset mikrofonit, suuri televisioruutu ja hyvälaatuiset kaiuttimet. Amerikkalaisen professorin soitto pääsi etätoiston jälkeen vähintään CD-levyn tasolle. Tämä taso on jo korkealla omiin kokeiluihini verrattuna, mutta haluan tällä terävöittää ainoastaan sitä, miten vaikeaa etäopetuksessa on äänen kanssa päästä todellisen laadun tasolle.

Olen tullut siihen tulokseen, että etäopetus on hyvä keino, jota voisi käyttää harjoittelun tehostamiseen ja tarkistamiseen. Joukkuelajeissa harjoituksia on monta kertaa viikossa, mutta oman soiton ympärillä kontaktiopetus jää edelleen usein vain yhteen kertaan viikossa tai erikseen sovittuna kahteen kertaan viikossa. Oman tunnin lisäksi voi tulla orkesteria tai kamarimusiikkiakin, mutta opeteltavat asiat ovat niissä joka tapauksessa erilaisia. Ikään kuin tuetun tai ohjatun etäharjoittelun mahdollisuus voitaisiin luoda nykyisillä maksuilla vain vähentämällä soittotunnista esimerkiksi 5–10 minuuttia ja käyttää se etätuntiin saman viikon aikana. Tässä kohtaa pitää Pantzarinkin (2001) mukaan miettiä kuinka paljon oppimisympäristön näkökulma on ensisijaisesti tietotekninen, hallinnollinen tai taloudellinen. Oppimisesta on kuitenkin kysymys, jolloin toinen perusnäkökulma oppimisympäristölle on pedagoginen. (Pantzar 2001, 126–127.) Pe-

dagogisesta perspektiivistä katsoen koen, että tuettu harjoittelu olisi tarpeellinen etenkin silloin, kun opetellaan uutta tekniikkaa tai korjataan vaikkapa asentoa. Tällaisessa tilanteessa opettaja pääsisi toistamiseen tarkistamaan miten asia on oppilaalle sisäistynyt, tarvitaanko korjaavia ohjeita tai ainakin opettaja voi muistuttaa oppilasta tärkeistä asioista ja tehostaa oppimista.

4.2 Oppilaan kokemukset

Oppilaani ja heidän vanhempansa arvioivat etäopetusta puoltavia tai siinä häiritseviä tekijöitä. He saivat miettiä, miten tuttu kotiympäristö toimii verrattuna opiston luokkaan, oliko virittäytyminen riittävää ilman tunnille tulon matkaa ja kokiko oppilas tunnin tai minut oleellisesti eri tavalla etänä, kun emme olleetkaan fyysisesti samassa paikassa. Oppilaani ja heidän perheensä hyötyivät projektissa maksuttomalla lisäopetuksella ja harjoitteluvälennöksellä, joka oli projektissa osa tutkimustyötäni. Seuraavassa kaaviossa (kuvio 10) tuon esiin eri oppilaitteni valmistautumista ja kokemuksia etätunneista.

Vertailu etäopetusten ja lähiopetusten välillä oli oppilailteni helppoa, sillä joka viikko he saivat etätunnin lisäksi myös opetussuunnitelmamme mukaisen lähitunnin. Kaikki tämä etäopetus oli projektiin kuuluvaa ylimääräistä opetusta ja sijoittui siis lähi- eli kontaktituntien väliin johonkin ennalta sovittuun kohtaan viikkoa.

Oppilaat kokivat, että keskittyminen etäopetuksessa lisääntyi, kun opetusta ruudun takaa tulikin seurata tarkemmin. Mikäli keskittyminen herpaantui, saattoi opetettu asia mennä ohi tai jäädä epäselväksi. Huomasin, että keskitimme oppimisen paljon pienempiin osa-alueisiin ja teknisiin asioihin, koska oppilaat jaksoivat tehdä useampia toistoja jopa paremmin etänä kuin lähiopetuksessa. Poikkeuksena oli joukon nuorin neljävuotias oppilaani, jonka keskittyminen ei kestänyt kovin pitkään soittotehtävän päätyttyä. Hän ei osannut kohdistaa kuuntelemistaan vielä laitteen välityksellä antamiini ohjeisiin ja tarvitsikin ohjeiden toiston äidiltään. Lähitunneilla tämä pienikin oppilas kuuntelee oikein hyvin, sillä olen aivan lähellä ja usein jopa kosken lasta samalla, kun puhun.

OPPIJA	IKÄ	ETÄTUNNILLE VALMISTAUTUMINEN	MILTÄ ETÄTUNTI TUNTI?	MILLÄ LAITTEELLA ETÄTUNTI PIDETTIIN?
Oppilas E	15–16 v	Kasasi viulun, teki nopean viritystarkastuksen ja otti nuotit sekä läppäriin esille.	Erilainen, helppo.	Läppäri, Toshiba.
Oppilas H	4–5 v	Söi välipalaa, pesi kädet, kuunteli levyä, äiti viritti viulun, soitti asteikon.	Mukavaa vaihtelua ja hyvä vaihtoehto eri kaupunkien välille. Meille on tärkeää saada opetusta usein, jotta epäselvät tai vastaan pulpahtaneet ongelmat saavat selvyuden.	Tabletti, iPad.
Oppilas J	13–14 v	Istuu sohvalla, viulu otettu esiin.	Mukavaa vaihtelua, melkein sama kuin lähitunti, vähän lyhyempi	Läppäri, Mac.
Oppilas P	7 v	Ruokaili, kävi wc: ssä, haki nuottitelineen, nuotit ja viritti yhdessä äidin kanssa viulun.	Ei eronnut lähitunnista, mukava vaihtelu, mutta ei tokikaan sopisi ainoaksi oppimismuodoksi ainakaan lapselle.	Läppäri, Mac.
Oppilas S	10 v	S katsoi läpi läksyt edelliseltä tunnilta ja viritti viulua virityssovelluksen avulla.	Jännittävä aluksi, ihan kiva ja toimiva, mukavaa vaihtelua.	Kokeilimme ensin HewlettPackardin Elitebook läptopilla, tästä puuttui mikrofoniominaisuus. Etätunti toimi sitten äänen puolesta paremmin iPhone 6 S kautta. Ensi kerraksi meillä on Apple iMac pöytäkone, missä on hyvä kamera ja kaiuttimetkin ihan kohtuulliset.

Kuvio 10. Oppilaitten valmistautumista ja kokemuksia etätunneilta 2.11.2017.

Kuvion 11 perusteella kartoitin oppilaitteni ajatuksia ja kokemuksia etäopetustunneilta. Yksinä tärkeimmistä asioista etäopetuksen toimivuuden kannalta pidin äänen laatua ja asioiden oppimista. Vastaajien otanta on melko pieni. Siitä huolimatta kaavioista näkyy mielestäni hyvin se, että äänen laatuun vaikuttaa moni asia: opettajalla oleva mikrofoni, oppilaalla oleva vastaanotin (tietokone, kannettava, tabletti, puhelin) ja sen äänentoiston laatu eli kaiuttimien taso. Tämäkään yksin ei riitä kertomaan absoluuttista totuutta äänen laadusta, sillä jokainen oppilas kuulee eri tavalla – eri tarkkuudella.

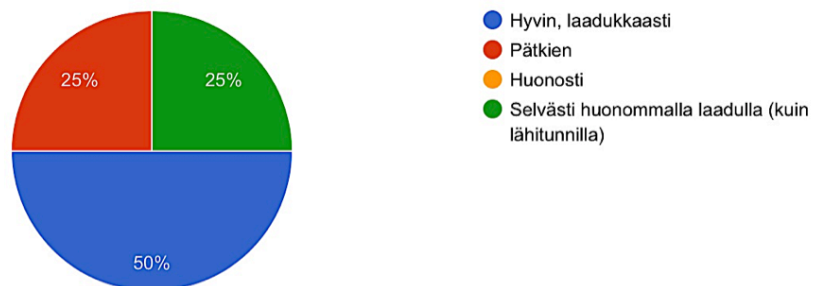
KYSYMYKSET

VASTAUKSET

4

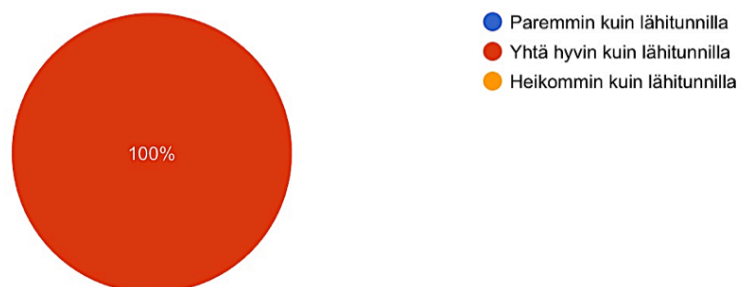
Tunnin aikana ääni kuului (opettajan soitto ja ohjeet)

4 vastausta

Etätunnilla oppi asioita

4 vastausta

Kuvio 11. Ote oppilailteni ja heidän vanhemmilleen tekemästäni kyselystä. Aiheena etäopetuksen toimivuus. 1.12.2017.

4.3 Perheiden kokemukset

Kokeiluun osallistuneitten oppilaitteni perheet pitivät etäopetuskokeilua mieluisana ja arkista, viikoittaista opettamista, rikastuttavana kokemuksena. Etäopetus toi vaihtelua lähiopetukseen ja lisäsi samalla harjoituskertojen määrää. Etenkin kauimpana asuvien perheiden palautteista ilmeni, että toisinaan oli huojentavaa, kun ajomatka kodin ja soittotunnin välillä jäikin pois.

Toiset suhtautuivat kokeiluun alusta asti luottavaisesti, sillä Skype oli monille vanhemmille tuttu ja paljon käytössä oleva ohjelma. Muutamat vanhemmat oppilaani kertoivat itse olleensa alkuun hieman epäluuloisia etäopetuksen toimivuudesta, mutta totesivat kuitenkin kaiken toteutuneen todella hyvin. Oppilaiden vanhemmat olivat sitä mieltä, että tällaisena etäopetus toimisi todennäköisesti parhaiten harjoittelun apuna kerran tai kahdesti kuussa. Yksi oli sitä mieltä, että etäopetus soveltuisi vain edistyneemmälle soittajalle ja yksi toivoi harjoittelutsekkausta normaalin opetuksen lisäksi aina puoleen väliin viikkoa.

Kritiikkiä etäopetus sai useamman lapsen perheessä hankaluudesta järjestää kotona tarpeeksi rauhallinen hetki. Soittohetkeen tarvittiin avuksi toinen vanhempi. Useampi pieni lapsi yhden vanhemman vastuulla aiheutti soittavalle lapselle liikaa häiriötä. Monessa tapauksessa alle kouluikäisten lasten pysyminen muualla oli mahdotonta. Toisinaan kävikin niin, että oppilaani pikkusisarus juoksi muualta olohuoneeseen ja äänekäästi herpaannutti keskittymisen tunnilla. Tässä tapauksessa mietin itse olisiko soittotuntipaikan vaihtaminen olohuoneesta esimerkiksi soittavan lapsen omaan huoneeseen auttanut asiassa.

Isommat oppilaanikin kokivat jollain tavalla muiden perheenjäsenten kotona läsnä ollessaan tekevän etätunnista eri tuntuisen kuin luokassa soittotunnilla:

”Suuri ero kotiympäristössä koululuokkaan verrattuna on muut perheenjäsenet. Vaikka soittaisi omassa huoneessa ovi suljettuna, se ei ole sama asia kuin soittaisi ainoastaan opettajan kuullen.” (Oppilas E.)

Osa koki myös kotiympäristön hieman arkiseksi. Etenkin asian näin kokevat vanhemmat olivat sitä mieltä, että soittotunti koulun luokassa toi sekä heihin että lapsiin enemmän ryhdikkyyttä. Soitinten ja soittoluokan ympäristön vaikutus koettiin hyvällä tavalla motivoivaksi.

Myös ohjelmien ajoittainen pätkiminen ohjelman omasta tai internet-yhteydestä johtuvista syistä koettiin harmilliseksi ja häiritseväksi tekijäksi. Teknisiä laitteita oli varsinkin alkuun hankala saada toimimaan. Tämä vaati selvästi alle teini-ikäisen vanhempien läsnäoloa, jotta tekninen apu oli lähellä yhteysongelmien varalta. Toisaalta tähän tuntuivat kaikki oppilaat ja vanhemmat tottuvan kokemuksen myötä. Näkö- ja kuuloyhteys parani. Soittotunnin kokemus parani!

Soittotunnille valmistautumisesta useampi sanoi etenkin oman kappaleen kuuntelun jäävän pois jos tunti pidettiin etänä. Tarkemmin erittelemättä kaikki kuvasivat valmistautumisprosessin katoavan. Kotona saattoi vielä viisi minuuttia ennen tunnin alkua hyvinkin tehdä aivan jotain muuta.

Yleisesti kuitenkin koettiin, että erilaiset tavat oppia tuovat hyvää vaihtelua ja tukevat lapsen oppimista kumpikin omilla tavoillaan. Etätunnin suurimpana hyötynä pidettiin sen tuomaa ”välitsekkausta”, jolloin ikään kuin oli askeleen edellä seuraavaa lähituntia varten.

Loppuun vielä muutamia oppilaitteni ja heidän vanhempiansa kommentteja:

”Etätunti lyhentää soittotuntien väliä huomattavasti, mikä on hyvä asia oppimisen kannalta.” (Oppilas H. sekä äiti)

”Aluksi suhtauduin etätuntijärjestelyyn hyvin skeptisesti. En ollut yhtään varma miten hyvin teknologia toimii tätä tarkoitusta varten. Yllätyksekseni teknologia toimi lähes täydellisesti joka kerta. Lisäksi kuva ja ääni toimivat paljon paremmin, kuin olin aluksi kuvitellut. Olen siis positiivisesti yllätynyt etätunnin toimivuudesta.” (Oppilas E.)

”Virittäminen ei ollut helppoa!!” (Oppilas J.)

”Ylimääräinen välitarkastus tuntien välissä oli tosi kiva.” (Oppilas J.)

”Tässä kokeilussa käytetty järjestely oli todella hyvä. Oli hyvä, kun lähituntien mittaa eikä määrää lyhennetty, myös etätunnit olivat hyvän mittaisia. Minun mielestä etätuntia ei välttämättä ole pakko pitää joka viikko, silloin tällöin riittää.” (Oppilas P. sekä äiti)

”Oli kiva saada lisäopetusta ja viulua ei koskaan voi soittaa liikaa.” (Oppilas S.)

5 Pohdinta

Etäopetuskokeilu on ollut onnistunut ja kaikkia osapuolia tyydyttävä sekä kontakti- eli lähiopetusta rikastuttava projekti. Tässä opinnäytetyössä olen kuvannut kahden ja puolen kuukauden kokeilujaksoa etäopetuksesta lähiopetukseen yhdistettynä.

Haasteellisinta työni aikatauluttamisessa oli se, että etäopetukselle piti löytää aikaa aina normaalin opetustyöpäivän jälkeen, koska oppilaat ovat aamupäivisin päiväkodissa tai koulussa. Opinnäytetyössä tarkasteltu ajanjakso on kuitenkin verrattain lyhyt, joten pimeinkin vuoden aika tuntui etenevän nopeasti, kun töitä oli paljon.

Tuloksina voisi todeta matka-ajan lyhenemisen hyödyttävän kaikkia osapuolia: oppilasta, opettajaa ja oppilaan huoltajia säästämällä sekä aikaa että kustannuksia (Ruippo 2006, 247). Videovälitteisyys on tämän ajan nuorille (opiskelijoille) ja muusikoillekin jo melko tuttu ja luonteva toimintaympäristö. Käytettävissä on useita uusia tietokoneohjelmia ja melko edullisia web-kameroita sekä mikrofoneja laadun parantamista varten. Videoneuvottelun käytölle musiikinopetuksessa on selkeitä perusteita tarjoamalla opetusta, jonka järjestäminen mahdollisesti muuten olisi mahdotonta.

Oleellisin lisäarvo lähiopetuksen tukena käytetystä verkko-opiskelusta on varmasti sen joustavuudessa, arkiopetuksen rikastamisessa, osallistuvassa toiminnassa ja myös osaltaan tasa-arvon lisääntymisessä. Myös taiteen perusopetuksen ohjeistus oppilaslähtöisestä opetuksesta nousee etäopetuksessa esiin luomalla oppimisympäristön tasa-arvoiseksi ja nuorelle oppijalle toimintaympäristönä luontevaksi. Tasa-arvolla tarkoitan tässä kohtaa erityisesti välimatkan puolesta onnistuvaa opetusta ja oppilaan tarpeisiin sekä kiinnostuksen kohteisiin soveltuvaa ja huomioivaa oppimisympäristöä. Oppilailta on yhdenvertaisemmat mahdollisuudet yksilöopetukseen muutamana kertana viikossa, kun aikaa ja rahaa ei mene matkustamiseen.

Lisäksi tuttu ympäristö voi auttaa osaa oppilaita soittamaan rennommin, jolloin vältytään lähitunnilla ilmenevän soittotuntiympäristön jännitykseltä ja kaikille tutulta ”kyllä se kotona meni” -lausahdukselta. Toisille lapsille sopii jo olemassa olevan tiedon ammentaminen enemmän behavioristiseen tapaan ja toiset oppivat paremmin tarkastellessaan tekemistään opettajan ollessa etäämmällä. Pieni välimatka voi auttaa saamaan rauhan

uusien asioiden sisäistämiseksi ja konstruktivistisen näkemyksen mukaan aiemmin opitun taidon rakentamiselle.

Omien oppilaitteni kohdalla ilmeni, että koti oli ympäristönä tuttu, ehkä vähän arkinenkin paikka. Toki oli myös helppoa, kun kotoa ei tarvinnutkaan poistua soittotuntia varten. Etenkin oppilaiden vanhemmat kokivat etätunnin vaihtelun vuoksi helpottavan arkea, kun kускаaminen jäi väliin ja aikaa säästy muuhunkin tekemiseen. Oman kodin tuttuus ja turva sai pienimmät lapset olemaan välittömämpiä ja ehkäpä tästä syystä ajoittain myös riehakkaampia kuin opetusluokassa, jossa hierarkkinen asetelma opettajan ja oppilaan välillä korostuu. Toisaalta suurin osa sanoi monesti matkalla tapahtuvan musiikin kuuntelun jäävän pois jos pakollista autoilua tai bussimatkaa ei ollutkaan.

Hyötyjen ja lisäarvon vastapainoksi verkko-opetuksessa on luonnollisesti myös ongelmakohtansa. Etäopetuksessa laitteella toistuva kuva-ala on edelleen rajoittunut vain kaksiulotteiseen ja eri kuvakulmia nähdäkseen opettaja tarvitsee oppilaan lisäksi vanhemman kääntämään kameraa tai oppilaan tai itsensä liikkumaan kameran edessä (mikäli sellainen on instrumentin, kuten viulun, luonteen kannalta mahdollista). Myös äänen laatu ja viive ovat tekijöitä, jotka kyllä paranevat jatkuvasti laitteiden tekniikan kehittyessä. Viivettä ei voida koskaan täysin saada pois (Nissi 2017), mutta toisaalta ison orkesterin laidoilla olevat soittajat kokevat saman viiveen myös livenä lavalla ja ovat tottuneet työskentelemään asian kanssa. Internetin yhteysongelmat ovat vielä lukunsa erikseen, joihin pitäisi perehtyä ihan omana alanaan.

Pääsääntöisesti nykyisellä kuituoptiikalla yhteydet toimivat melko moitteettomasti, mutta satunnaisia epäonnen hetkiä on – ja varmasti tulee olemaan myös jatkossa (Ruippo 2006, 239–247). Tällöin tunti epäonnistuu vähintään samalla tavalla kuin liikennoruuhkasta aiheutuneen myöhästymisen seurauksena. Joissain tapauksissa ongelmakohtana voivat verkko-opetuksessa olla myös oppilaan tekniset taidot ja tarvittavien laitteiden puuttuminen. Kaikilla ei ole välttämättä käytettävissä tarpeeksi korkeatasoista tai tehokasta tietokonetta, verkkoliittymää tai uusimpia ohjelmaversioita (Mäyrä 2001, 29–30).

Etäopetuskokeilu lähti tarpeesta kehittää omaa opettajuuttani. Olen jatkuvasti halukas etsimään ja löytämään väyliä työni ja itseni kehittämiseksi. Koen sen olevan tärkeää ja jopa välttämätöntä jatkuvasti muuttuvassa maailmassa. Kulunut reilu puolivuotinen on ollut kaiken kaikkiaan avartava ja omaa työtäni sekä selvästi myös oppilaiden oppimisprosessia rikastuttava projekti.

Seuraavaksi olen halukas etsimään lisää etäopetusväyliä ja uusia mahdollisuuksia. Lapin musiikkiopiston malli joka toinen viikko tapahtuvasta vuorottelusta etä- ja lähiope- tuksen välillä ei kuulosta myöskään mahdottomalta (Rantasuo 2006, 349–354). Tätäkin enemmän olen jatkossa innokas tutkimaan tuetun harjoittelun toimivuutta. Voisiko op- pimista rikastavan etäopetuksen tällä tavalla sisällyttää musiikin opiskeluun? Tehostui- siko oppiminen? Ja motivoisiko se oppimista tehostamalla sekä oppimista että opetta- mista?

Lähteet

- Ahlsved, M. 2016. Musiikin oppimisympäristö kehittämissuunnitelmana: Hahmotusaineiden verkko-opetuksen suunnittelun alkuvaiheita Pop & Jazz Konservatoriossa. Metropolia ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma YAMK. Opinnäytetyö.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/110553/Ahlsved_Marja.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Allen, I. E. & Seaman, J. 2013. Changing Course: Ten Years of tracking online education in the United States. Babson Survey Research Group and Quahog Research Group, LLC. Luettu 29.12.2017.
<https://www.onlinelearningsurvey.com/reports/changingcourse.pdf>
- Arrasvuori, J. & Pyykkönen, M. 1995. Etätyö – uuden työympäristön mahdollisuudet. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy 1995.
- Battenberg, R.W. 1971. 1728 in Epistolodidaktika, The Boston Gazette, March 20, 1971, 1, 44–45.
- Bauer, W. I. 2014. Music Learning Today: Digital Pedagogy for Creating, Performing and Responding to Music.. Oxford University Press 2014.
- Brown, A. L. & Campione J. 1994. Guided Discovery in a Community of Learners. Teoksessa K. McGuilty (toim.) Classroom lessons – integrating cognitive theory and classroom practice, (pp. 229-270). Cambridge. MIT Press.
- Deci, E. L. & Ryan R. M. 2000. The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. Psychological Inquiry 2000, Vol. 11, No. 4, 227–268.
- Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998. Luettu 7.1.2018
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>
- Työaikalaki 605/1996. Työministeriö. Luettu 8.2.2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960605>
- Haapanen, N. 2017. Rehtori, pianonsoiton opettaja, omistaja. Tampereen Suzukikoulu Oy. Haastattelu 1.9.2017
- Hakkarainen, K., Lonka K. & Lipponen L. 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjänä. Porvoo. WSOY.
- Hanhike, T., Immonen, J., Kanerva L. & Luukinen, A. (toim.). 1998. Etätyö muutoksen välineenä – kokemuksia yritysten ja työntekijöiden sopeutumisesta ympäristön muutokseen etätyön ja hajautetun työn avulla. ESR-julkaisut 29/98. Helsinki. Oy Edita Ab.
- Liiten, M. 2018. Työaikalain päivityksestä syntyi kiista. Helsingin Sanomat 11.4.2018. Talous, A 29. Helsinki.
- International Minifiddlers. 2013. International Minifiddlers - Kansainväliset viuluviikarit etäoppitunnilla. Tiedote 7.2.2013. Luettu 30.12.2017.
<https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=ed1ea940-817c-4958-ae8b-4f6dbb4e8154>

Jyväskylän yliopiston kielikeskus: Oppimisen taidot. IOPS – Itsenäisen opiskelun suunnitelma. Luettu 12.3.2018

<https://kielikompassi.jyu.fi/opioppimaan/itseohjautuvuus.htm>

Kivinen, M. 2016. Kohti kokonaisvaltaista laulunopetusta – Vapauttava laulopedagogiikka ryhmäopetuksen lähtökohtana. Metropolia ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma YAMK. Opinnäytetyö.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016121320128>

Kuhmonen, P. 1999. Näkökulmia dialogi-oppimiseen. Teoksessa: Jääskeläinen M., Lamberg M. & Saarimäki M. (toim.) Open uni – Avointa keskustelua oppimisesta. Jyväskylä 1999.

<http://users.jyu.fi/~petkuhm/dialogi.html>

Kunnas, E. 2016. Tulikärpästen tarina: yhteissoittoa eritasoisille huiluoppilaille. Tampereen ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma YAMK. Opinnäytetyö, 26–37.

Lampela, K. 1995. Sukupuolineutraalisuus oppilaitoksissa -opettajien, rehtoreiden ja koulutoimenjohtajien näkemyksiä oppilaan sukupuolesta. Tutkimus 5/1995. Helsinki: Opetushallitus.

Lesono 2016. Cleac Oy opetusta digitalisoimassa. Cleac Oy:n ensimmäinen lanseeraus ”Maikat 2015. Luettu 10.1.2018.

<http://cleac.fi/wp-content/uploads/2016/04/Cleac-presskit-FI.pdf>

Matikainen, J. 2002. Vuorovaikutus verkossa – verkkopohjaiset oppimisympäristöt vuorovaikutuksen näyttämöinä. Helsinki. Palmenia-kustannus. 2002.

Martela, F. 2017. Itseohjautuvuus – Mistä siinä pohjimmiltaan on kyse? Blogi. Filosofian akatemia. 15.5.2017. Luettu 12.3.2018

<https://filosofianakatemia.fi/blogi/itseohjautuvuus--mista-siina-pohshyimmiltaan-on-kyse>

Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. (toim.) 2016. Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf

Mällinen, A. 2018. Toimitusjohtaja, Cleac Oy. Haastattelu 11.12.2017 ja 29.1.2018.

Mäyrä, F. 2001. Verkkoympäristö ja oppimisen kulttuuri. Teoksessa: Haasio, A. & Piukula, J. (toim.). Oppiminen verkossa. BTJ Kirjastopalvelu Oy, 2001, 23–39.

Nissi, O. 2010. Musiikin etäopetuksen eväitä etsimässä. e-Pooki. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 14/2010. Luettu 8.12.2017.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201202172287>

Nissi, O. 2017. Lehtori Oulunseudun ammattikorkeakoulussa ja projektikoordinaattori Vi r Music–projektissa. Haastattelu 21.12.2017.

Noppiari, Elina. 2014. Mobiilimuksut: Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 3. Journalismin, median ja viestinnän tutkimuskeskus COMET, Tampereen yliopisto.

<http://www.uta.fi/cmt/index/mobiilimuksut.pdf>

Ojala, J. 2006. Aika, paikka ja vuorovaikutteisuus Teoksessa: Ojala, J., Salavuo, M., Ruippo, M. & Parkkila, O. (toim.). Musiikkikasvatusteknologia. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy, 2006, 75–83.

Ojala, J. 2006. Monimedia ja ihmisen sensomotoriikka. Teoksessa: Ojala, J., Salavuo, M., Ruippo, M. & Parkkila, O. (toim.). Musiikkikasvatusteknologia. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy, 2006, 99–115.

Ojala J. & Väkevä L. 2006. Musiikkikasvatusteknologia ja kasvatustieteen nyky paradigma. Teoksessa: Ojala, J., Salavuo, M., Ruippo, M. & Parkkila, O. (toim.). Musiikkikasvatusteknologia. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy, 2006.

Opetushallitus. Taiteen perusopetus. Musiikki. Luettu 12.12.2017
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/taiteen_perusopetus/musiikki

Opetushallitus. 2017. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Luettu 7.1.2018
http://www.oph.fi/download/186919_Taiteen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf

Opetushallitus. 2017. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Luettu 7.4.2018
http://www.oph.fi/download/186920_Taiteen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf

Opetushallitus. 2017. Valtakunnalliset linjaukset ja painotukset: Mikä muuttuu? Luettu 31.3.2018.
<https://www.avi.fi/documents/10191/7918203/20102017+TPO+2018.pdf/12def180-9d43-4338-a9d7-d61bd0731a38>

Pantzar, E. 2001. Oppimisteoreettisia näkökulmia verkkoperustaisten oppimisympäristöjen suunnitteluun. Teoksessa: Haasio, A. & Piukkula, J. (toim.). Oppiminen verkossa. BTJ Kirjastopalvelu Oy 2001, 105–127.

Pulli, S. 2003. Pedagogiset ratkaisut verkko-opiskeluympäristössä: Tapaustutkimus ammattikorkeakoulun verkko-opintojaksoista. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Oppimateriaali. Nro 4. Kouvola 2003, 15–18.

Rajamäki, M. 2007. 10 vuotta mannertenvälisiä mestariluokkia – taustaa yhteistyöstä Pinchas Zukermanin kanssa. Suomen Kodály-seura ry:n ja MUTES ry:n tiedotuslehti 1-2/2007.

Rantasuo, H. 2006. Kuvaus Lapin musiikkipiston ympäristöstä ja toiminnasta. Teoksessa Ojala, J., Salavuo, M., Ruippo M. & Parkkila, O. (toim.) Musiikkikasvatusteknologia. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy, 349–354.

Rauste-von Wright, M., von Wright J., Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Juva. Werner Söderström Osakeyhtiö 2003.

Rockway 2006. Meistä. Luettu 10.1.2018.
<https://www.rockway.fi/yritys/>

Ruismäki, H. & Ruokonen, I. 2017. Musiikkikasvatus – The Finnish Journal of Music Education 02 2017 Vol. 20. Kirjapaino Hermes Oy, Tampere, 2017.

Ruokonen, I., Juntunen, P., Ruismäki, H. 2013. Experiences of participants in minifidlers' distance learning environment. *Problems in Music Pedagogy* 2013, 12(2), 93–105.

Ruippo Matti. 2015. Musiikin verkko-opetus. Yhteenvetoraportti Sibelius-Akatemian aluekehityshankkeesta vuosina 2001-2003 ja sen jälkeisestä verkko-opetuksen kehittämisestä. Lisensiaatintyö. Sibelius-Akatemia.

http://ethesis.siba.fi/files/opinnayte_ruippo051015.pdf

Ruippo, M. 2011. Musiikin etäopetus. Teoksessa: Louhivuori, J., Paananen, P., Väkevä, L. (toim.). *Musiikkikasvatus – näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. KTMP/Ykkös-Offset Oy, Vaasa, 2011.

Ruippo, M. 2006. Videoneuvottelu. Teoksessa: Ojala, J., Salavuo, M., Ruippo, M. & Parkkila, O. (toim.). *Musiikkikasvatusteknologia*. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy, 2006.

Saarinen, J. 2001. Etäopetus opettajien täydennyskoulutuksessa ja etäopetuksen pedagogiset menetelmät. Saarijärven Offset Oy, Hämeenlinna, 2001, 1–26, 45.

Salin, E. 2017. Koulujen musiikinopetus elvytyksessä. *Rondo* 3/17.

<https://rondolehti.fi/tuoreimmat/rplusartikkelit/koulujen-musiikinopetus-elvytyksessa/>

Salavuo, M. 2011. Verkkoympäristöt musiikinopetuksessa ja -opiskelussa. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.). *Musiikkikasvatus – näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. KTMP/Ykkös-Offset Oy, Vaasa, 2011.

Schramm, W. 1979. *Big media, little media: tools and technologies for instruction*. Beverly Hills, California. Sage.

Sibelius-Akatemia. 2004. Sibelius-Akatemian Kuopion osaston ja Kuhmon kamarimusiikin osaamiskeskuksen Virtuosin yhteinen aluekehityshanke 2001–2003. Loppuraportti. Sibelius-Akatemia.

Siemens, George. 2004. *Elearnspace. Everything elearning. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age*. 12.12.2004. Luettu 19.4.2018.

<http://www.elearnpace.org/Articles/connectivism.htm>

Sihvonen, M. 2006. Monim mediasovellusten tuottaminen musiikkikasvatuksen tarpeisiin. Teoksessa: Ojala, J., Salavuo, M., Ruippo, M. & Parkkila, O. (toim.). *Musiikkikasvatusteknologia*. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy, 2006.

Suoninen, A. 2014. Lasten Mediabarometri 2013: 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 149. Helsinki: Unigrafia.

Suzuki, S. 1983. *Nurtured by Love: The Classic Approach to Talent Education*. Alfred Publishing Co., Inc.

Tereska, T. 2003. Peruskoulun luokanopettajiksi opiskelevien musiikillinen minäkäsitys ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Helsingin yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Väitöskirja.

<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kasva/vk/tereska/peruskou.pdf>

Tikkanen, T. 2018. Taiteen perusopetukseen tarvitaan riittävän valmis ops. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. Uutiset 17.4.2018. Luettu 18.4.2018.

http://www.oaj.fi/cs/oaj/Uutiset?contentID=1408920950457&page_name=Taiteen+perusopetukseen+tarvitaan+riittävän+valmis+ops

Tirronen, H. 2001. Verkot ja pedagogiikka. Teoksessa: Haasio, A. & Piukkula, J. (toim.). Oppiminen verkossa. BTJ Kirjastopalvelu Oy 2001, 66.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena – Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Kirjayhtymä Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työaikasääntelyä selvittävän työryhmän mietintö – työaikalaki. Työelämä, 32/2017. Luettu 11.4.2018.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80305/32_2017_HE_tyoaikalaki_verkkojulkaisu.pdf?sequence=3

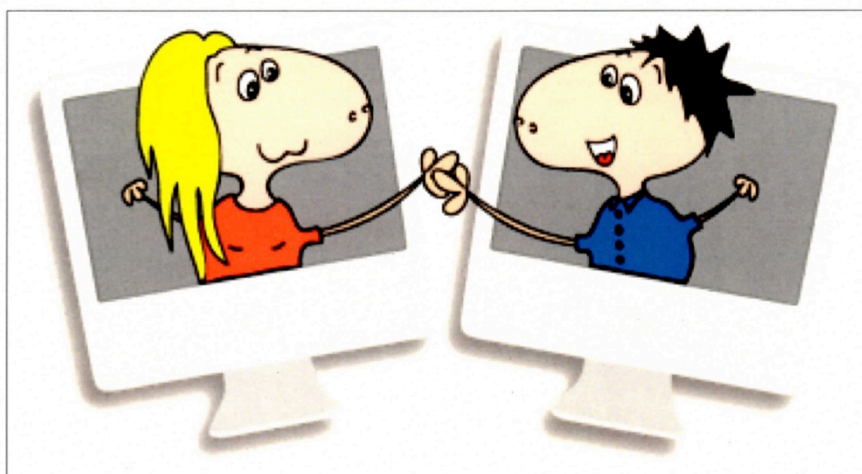
Weiss, C. 2012. Online Learning in Education. Blogikirjoitus The CraigWeiss Group:ssa 4.1.2012. Luettu 24.11.2017.

<https://elearninfo247.com/2012/01/04/online-learning-in-education/>

Projektiehdotus Tampereen Suzukikoululle

TAMPEREEN SUZUKIKOULU

Projektiehdotus/ lupakysely kokeilua varten

Vastaanottaja: Niina Haapanen, rehtori
Valmistelija: Anniina Tikka, viulunsoiton opettaja
6. lokakuuta 2017

YHTEENVETO

Tavoite

Käynnistää loka-marraskuussa ilmainen pilottikokeilu lähi- ja etäopetuksen yhdistämisestä.

Päämäärät

Saada koululta lupa tehdä pilottikokeilu omien halukkaiden oppilaiden kanssa jokaisen omien lähiopetustuntien lisäksi. Kokeilun avulla olisi tarkoitus tutkia voiko lähi- ja etäopetusta laadukkaasti yhdistää, ja jos voi, niin miten ja millä tavalla se olisi toimivaa.

Ratkaisu

Toivottavasti antoisa kokemus, jonka jälkeen tiedämme paremmin voisiko tällaista opetusta yhdistää - voisiko esimerkiksi kesäopetusta tai leirille preppausta toteuttaa etäopetuksena.

Projektin hahmotelma

- Kysyn osallistujahalukkuutta perheiltä.
- Opetus/ harjoittelusekkaus toteutettaisiin n. 15-20 min tuokioina erikseen sovittuna ajankohtana kerran viikossa omien tuntien lisäksi 5-8 kertaa loka-marraskuun aikana.
- Ajankohtana opetushetkelle olisi arkiamu tai arki-ilta, mahdollisesti myös lauantai.
- Jaan jokaista opetuskertaa varten vanhemmille tai isommalle oppilaalle lomakkeen, jonka he täyttäisivät opetustilanteessa ja siihen liittyvistä havainnoitavista asioista.
- Teen lomakkeiden ja omien havaintojeni pohjalta selvityksen YAMK-työni osaksi.

Myönnätkö luvan projektilleni?

Kyllä.

Allekirjoitus

[Redacted signature]

Niina Haapanen
Tampereen Suzukikadun rehtori
Tampere 9.10.2017

Etätuntikokeilun loppukysely oppilaille ja vanhemmille

Loppukysely:

Millainen kokemus etäopetuskokeilu oli? (Kuvaile mahdollisimman omin sanoin ja rehellisesti)

Lisäsikö etäopetus soittointoa, pysyikö into sama vai ken ties laski?

Vaikuttiko etätunnin kotiympäristö sinuun/lapseen eri tavalla kuin koulun luokka? Miten?

Jäikö tunnille valmistautumisesta jotain oleellista puuttumaan, kun matka kodin ja koulun välillä puuttui?

Miten valmistautumisesi etätunnille erosi lähitunnille valmistautumisesta?

Mitä hyötyä koit saavasi etäopetuksesta?

Mitä ajatuksia etäopetuksesta oli aluksi?

Muuttuivatko ajatukset tuntien kuluessa?

Voisitko kuvitella jatkossa opetuksen olevan mieluiten:

- 1) Täysin etäopetusta?
- 2) Joka toinen tunti etäopetusta?
- 3) Lähiopetusta lyhennetyin tunnein+ harjoittelutsekkaukset (~10min) viikossa
- 4) Pelkkää lähiopetusta
- 5) Jokin muu yhdistelmä? Millainen?